

Estudis Territorials

L'OCUPACIÓ DEL TERRITORI A L'ÀREA I REGIÓ METROPOLITANA DE BARCELONA, 1956-2006

Direcció de Serveis d'Urbanisme
Juny 2013

Josep Maria Carreras, Montserrat Otero Vidal, Ernest Ruiz

Àrea Metropolitana
de Barcelona

L'ocupació del territori a l'àrea i regió metropolitana de Barcelona, 1956-2006

El contingut d'aquest document complementa la informació presentada en el llibre "50 anys de transformacions territorials. 1956-2006", publicat a l'any 2013 per l'AMB, tot incorporant els mapes que reflecteixen l'evolució de l'ocupació del territori a l'àmbit de la regió metropolitana de Barcelona.

Índex

L'ocupació urbana de 1956.....	6
L'ocupació urbana en el període 1956-1977.....	6
Gràfics i mapes del sòl ocupat 1956 AMB i RMB.....	8
Gràfics i mapes del sòl ocupat 1977 AMB i RMB.....	12
Gràfics i mapes de la variació del sòl ocupat 1956-1977 AMB i RMB.....	16
<hr/>	
L'ocupació urbana de 1977.....	20
L'ocupació urbana en el període 1977-2006	20
Gràfics i mapes del sòl ocupat 1990 AMB i RMB.....	22
Gràfics i mapes del sòl ocupat 2000 AMB i RMB.....	26
Gràfics i mapes del sòl ocupat 2006 AMB i RMB.....	30
Gràfics i mapes de la variació del sòl ocupat 1977-2006 AMB i RMB.....	34
<hr/>	
Annex: taules per municipis i comarques	38
<hr/>	
Metodologia i fonts i bibliografia	46

Ocupació urbana

L'ocupació urbana de 1956

En el mapa de l'ocupació urbana de 1956 encara es poden identificar els nuclis compactes aïllats de tots i cadascun dels municipis metropolitans, però ja s'observen algunes continuïtats entre municipis veïns com és el cas de Santa Coloma de Gramenet i Badalona, l'Hospitalet i Barcelona, Granollers i les Franqueses o Granollers i Canovelles.

Per les seves dimensions hi destaquen, més enllà de Barcelona, els nuclis de Sabadell i Terrassa al costat d'altres capitals de comarca com Granollers, Mataró, Vilafranca del Penedès o Vilanova i la Geltrú.

A grans trets, els nuclis urbans de l'àrea metropolitana perfilaven dos models d'ocupació territorial:

► Teixits compactes als nuclis urbans, amb un model de creixement que prolongava les trames urbanes preexistents, com ara Barcelona, l'Hospitalet, Sabadell, Terrassa, Granollers o Badalona, però també uns altres de més petits com Gavà, el Prat, Sant Boi o San Feliu de Llobregat.

► Nuclis que s'organitzaven estenent els assentaments urbans al llarg de les carreteres, com podia ser el cas de Sant Vicenç dels Horts, Pallegà, Corbera, Cervelló, Vallirana, Tiana, Sant Fost o Martorelles.

Tanmateix, l'efecte polaritzador de les carreteres també es dona en qualsevol municipi del primer grup, de tal manera que vies com la carretera de Sants, la carretera Nacional 340 o la carretera de França actuen com a eixos estructurants, no únicament a Barcelona sinó també als municipis del voltant.

Al mateix temps, una nebulosa de petits assentaments a la perifèria més propera de Barcelona comença a cristal·litzar i colonitza el que uns anys més tard serà el continu urbà metropolità central.

Un aspecte significatiu de l'ocupació urbana d'aquest període són els assentaments dispersos de ciutat jardí de segona residència vinculats a les estacions de la línia de ferrocarril de Barcelona a Sabadell. Aquestes primeres urbanitzacions de segona residència tenen lloc a les Planes, la Floresta, Valldoreix i Bellaterra. Es conformen al voltant de les

estacions, sense relació de continuïtat amb els nuclis dels municipis on estan ubicades.

En conjunt, l'ocupació del territori l'any 1956, sense menystenir-ne la complexitat, encara mantenia uns models d'ocupació continguts i vinculats als nuclis i les masses urbanes de pobles i ciutats.

Les limitacions de la mobilitat de les persones de la primera meitat de segle XX, quan els desplaçaments es feien majoritàriament a peu o amb transport públic, contenia les ciutats dins d'una geometria de distàncies curtes. Els creixements urbans s'organitzaven a la rodalia dels nuclis preexistents, la qual cosa donava espontàniament com a resultat una ciutat compacta. No hi havia cap plantejament teòric o polític al respecte, sinó que la ciutat era així perquè les regles de la mobilitat de l'època no permetien altra cosa.

El mapa d'ocupació del sòl de 1956 és el darrer on encara es manifesta de forma generalitzada aquest model de ciutat compacta, derivat d'una mobilitat continguda. No obstant això, des de mitjan dècada dels anys cinquanta la maduració del procés de motorització de la societat, que havia començat al principi del segle, reforçat per les noves fàbriques de producció de cotxes que s'instal·len al país, farà esclatar aquest model i donarà pas a un nou paradigma de la societat de consum que canviarà radicalment la mobilitat individual i la manera d'entendre el territori.

L'ocupació urbana en el període 1956-1977

En el període 1956-1977, Barcelona i els municipis del seu entorn encara disposaven de sòl lliure per créixer. En són bona prova les 2.055 hectàrees que es van ocupar en aquest període a la capital. Però, on els creixements d'ocupació de sòl van ser més substancials va ser a la resta de l'AMB, amb 9.052 hectàrees, i a l'RMB, amb 29.814 hectàrees. Això representa un creixement relatiu d'un 36% a Barcelona, un 160% a la resta de l'AMB i un 368% a la resta de l'RMB. La capital ja no va concentrar la quasi totalitat dels creixements, com havia succeït en etapes anteriors, sinó que, ben al contrari, en el període 1956-1977 els creixements relatius s'incre-

menten exponencialment a mesura que els municipis estan més allunyats de Barcelona.

Aquest també és el període en què Barcelona va exhaurir els límits de la plana i va arribar fins als vessants del massís de Collserola. Es van urbanitzar els barris del Besòs, la Mina, la Verneda, Montbau, Nou Barris, Ciutat Diagonal i les Corts. Es va edificar la Ciutat Universitària de la Diagonal, es van reomplir els buits intersticials que hi havia entre l'avinguda Meridiana i les vies del tren de la Sagrera, es va ampliar el port i es va ocupar el gran polígon industrial de la Zona Franca.

Als municipis de l'entorn immediat de Barcelona, el creixement de l'ocupació va compactar les primeres continuïtats urbanes de l'àrea metropolitana i es van edificar els teixits industrials des de Badalona fins a Sant Adrià de Besòs. Santa Coloma de Gramenet va reomplir i densificar la totalitat del seu sòl urbà. Al mateix temps, es van urbanitzar grans quantitats de sòl des del nucli de Cornellà, cap al nord, fins als assentaments de Sant Joan Despí, Sant Just Desvern i Esplugues de Llobregat i, cap al sud, fins a arribar a l'Hospitalet de Llobregat.

Més enllà de les transformacions urbanitzadores dels municipis de l'entorn de la capital, l'onada expansiva del creixement urbà en aquest període va arribar fins als límits de la regió metropolitana de Barcelona.

El mateix increment exponencial del creixement urbà que hem descrit per a les tres corones metropolitanes es reproduïx quan analitzem individualment el creixement relatiu dels municipis. En aquest sentit, a la primera corona, Badalona va tenir un creixement relatiu del 110%, Sant Adrià de Besòs del 95% i Sant Just Desvern del 86%. A la segona corona, Sabadell va augmentar un 125%, Granollers un 203% i Mataró un 180%. I, encara més lluny, a la tercera corona, Cardedeu, Sant Celoni, Vacarisses i Tordera van incrementar la seva població un 150%, un 453%, un 796% i un 756%, respectivament.

En conjunt, a l'RMB es van ocupar en aquest període 41.000 hectàrees, amb un creixement relatiu del 210%, la qual cosa representa el creixement més intens de la història de les transformacions urbanitzadores de l'AMB.

A banda de les comparacions quantitatives que es deriven de l'ocupació urbana, els mapes mostren configuracions diverses dels creixements que es poden tipificar de la manera següent:

► Creixements per extensió des dels nuclis urbans. Són creixements que continuen estenent els teixits urbans anteriors a 1950, però amb tipologies arquitectòniques diferents com és el cas dels barris de la Verneda, el Maresme i el Besòs, a Barcelona, on sobre una trama prolongada de l'Eixample Cerdà s'edifiquen blocs residencials d'alta densitat de característiques variades.

► Reompliment dels buits de les perifèries urbanes. Formen part, especialment, del procés de saturació dels nuclis urbans de la primera corona de municipis metropolitans, tot i que aquests processos també es donen en qualsevol altre municipi. A Barcelona, és característic d'aquest procés el reompliment dels barris de les Corts i Pedralbes amb instal·lacions esportives, educatives i universitàries.

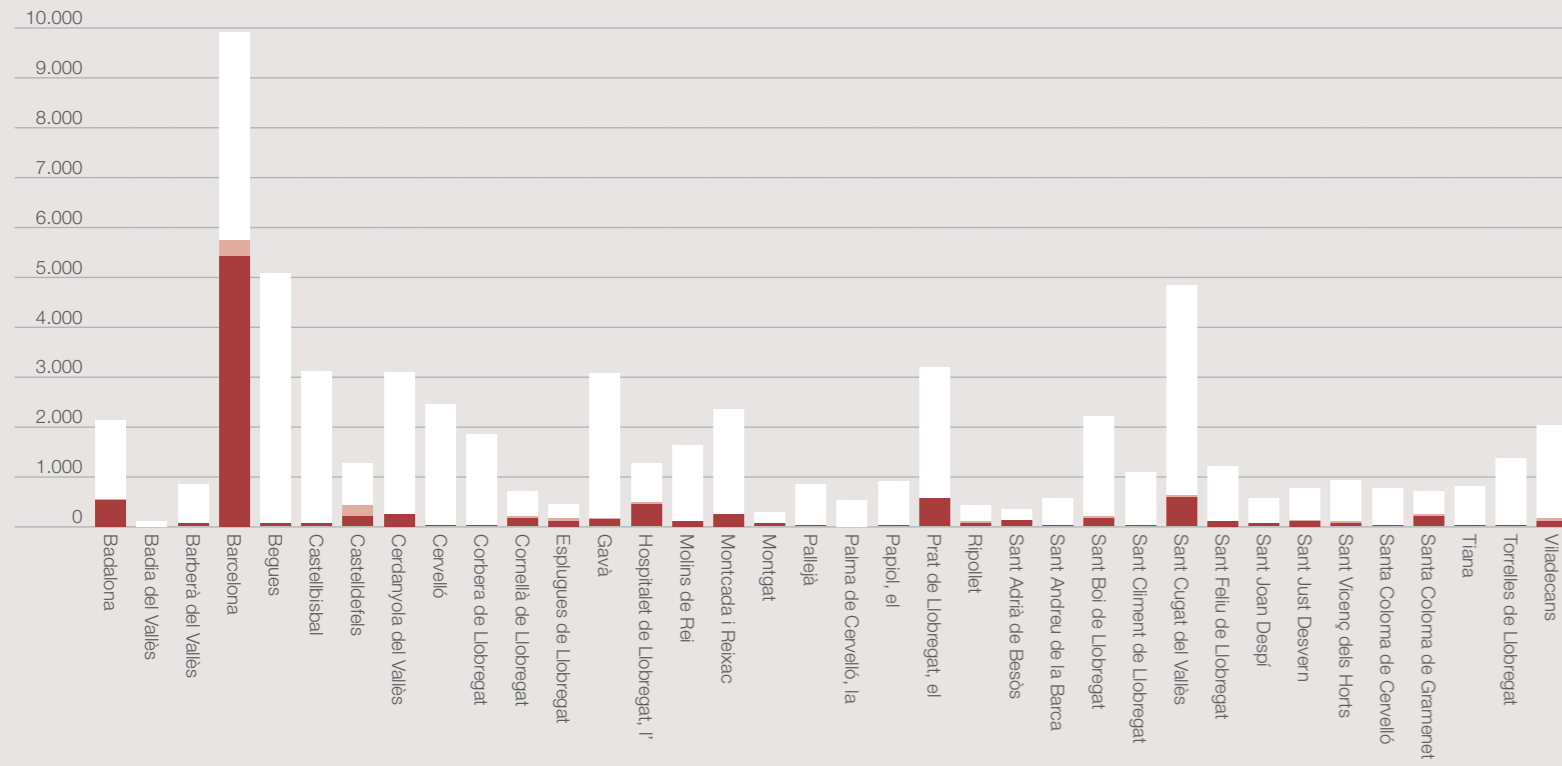
► Nous assentaments industrials i residencials estesos al llarg de les terrasses fluvials i les carreteres històriques. L'efecte polaritzador de les carreteres es fa molt evident en aquest moment. Observant el mapa, es poden veure els assentaments encadenats al llarg de la C-59 a la Riera de Caldes o els que es vinculen a la C-246 de Castelldefels al Prat de Llobregat.

► Assentaments dispersos d'urbanitzacions de segona residència. En aquest període és quan s'estenen massivament les urbanitzacions de segona residència, amb una característica comuna que és la dispersió. Per primera vegada, el territori és ocupat massivament per un model de creixement deslligat dels nuclis urbans, localitzat majoritàriament als vessants forestals dels turons i les serralades de la regió metropolitana.

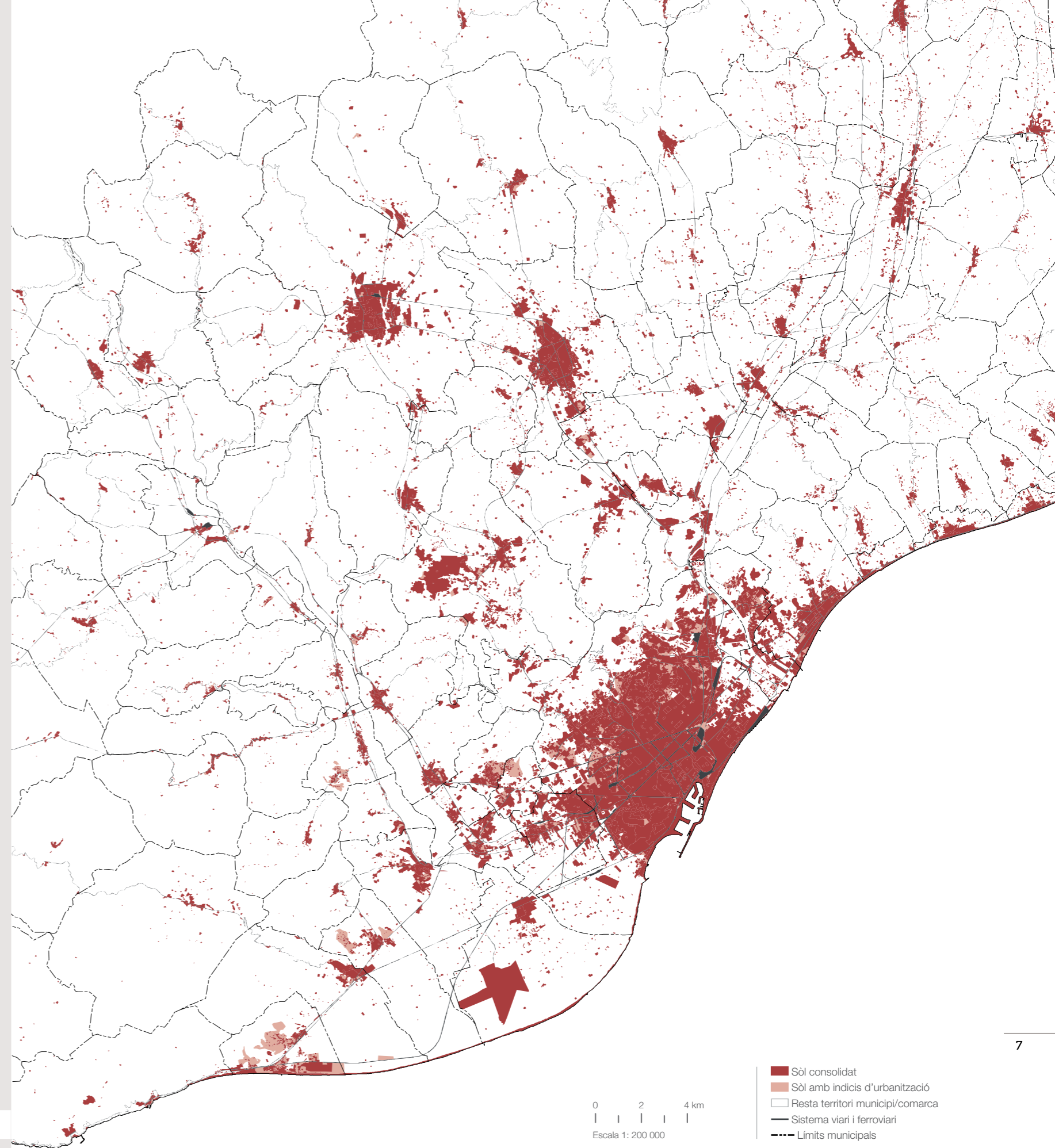
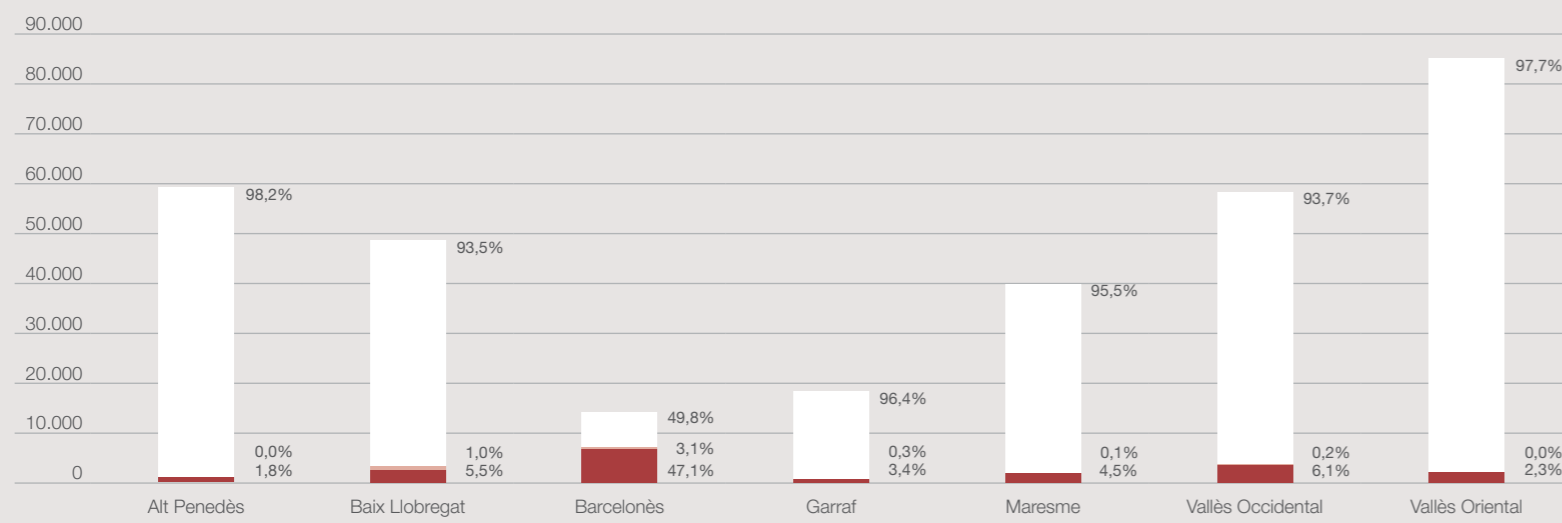
Aquesta classe d'assentaments urbans es va distribuir sobre el territori i va donar lloc a municipis de característiques diferenciades amb la concentració d'assentaments similars, com és el cas de les urbanitzacions de segona residència de Corbera de Llobregat, Vallirana o Cervelló, o bé amb una certa diversitat d'assentaments en un mateix municipi, com en el cas de Rubí.

Sòl ocupat, 1956

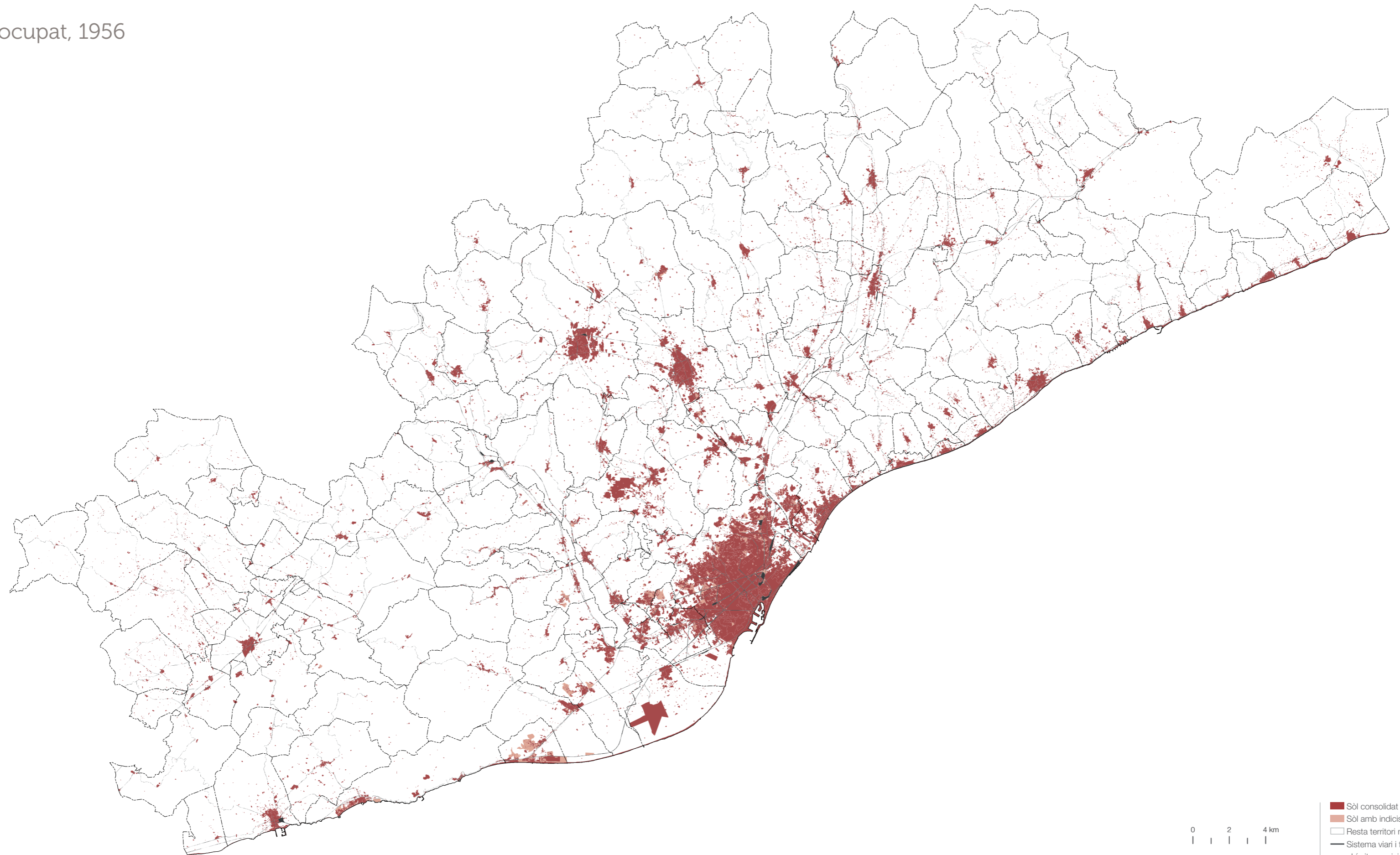
Àrea metropolitana de Barcelona

Regió metropolitana de Barcelona

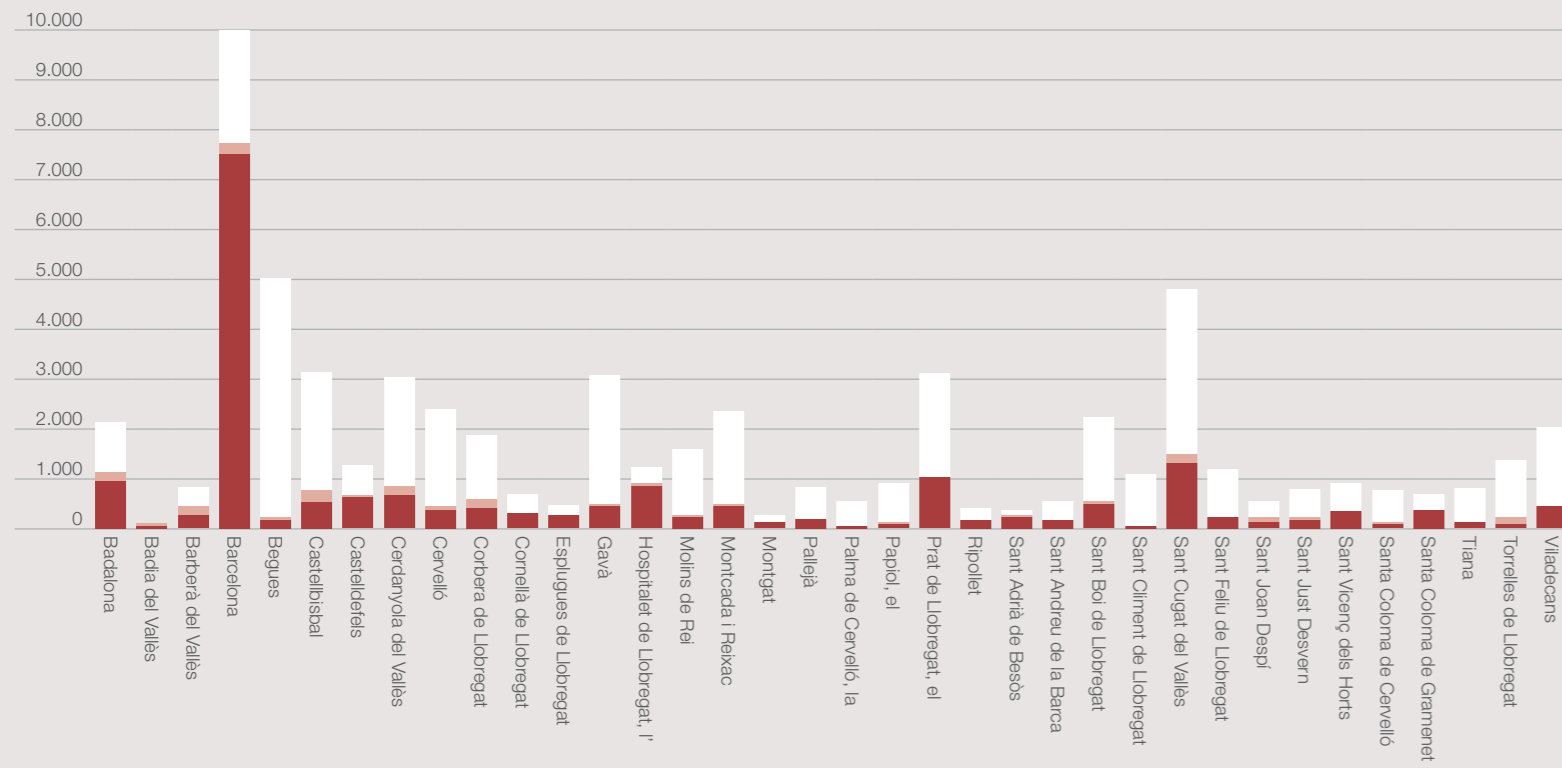

Sòl ocupat, 1956

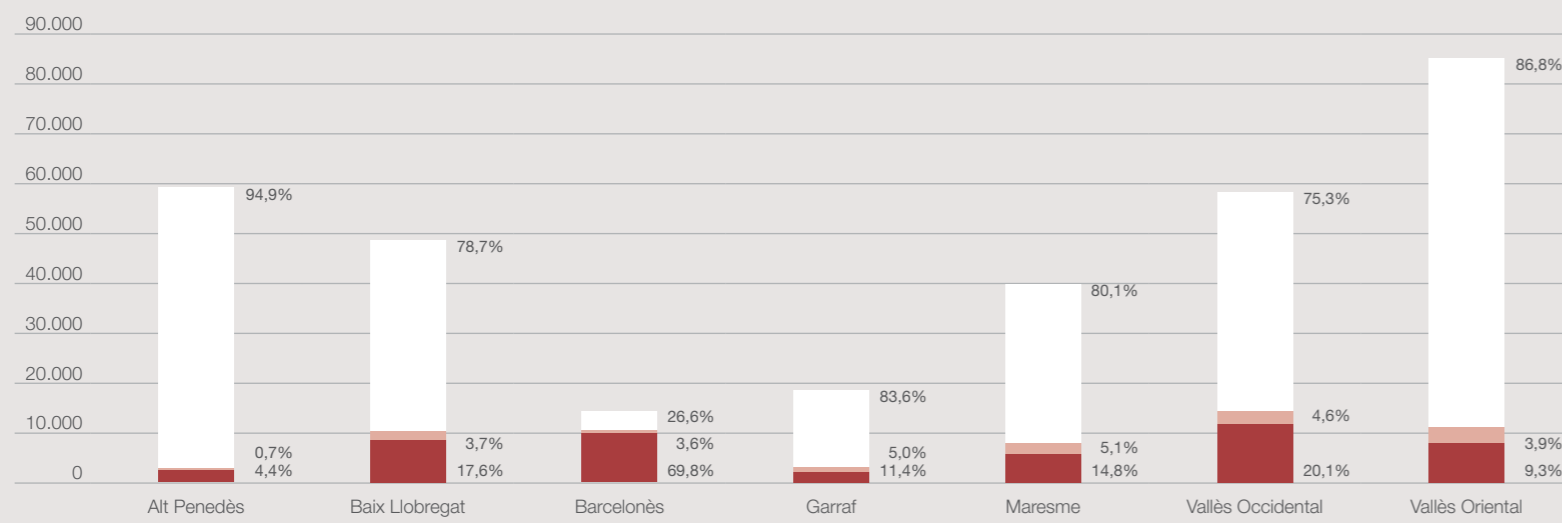

Sòl ocupat, 1977

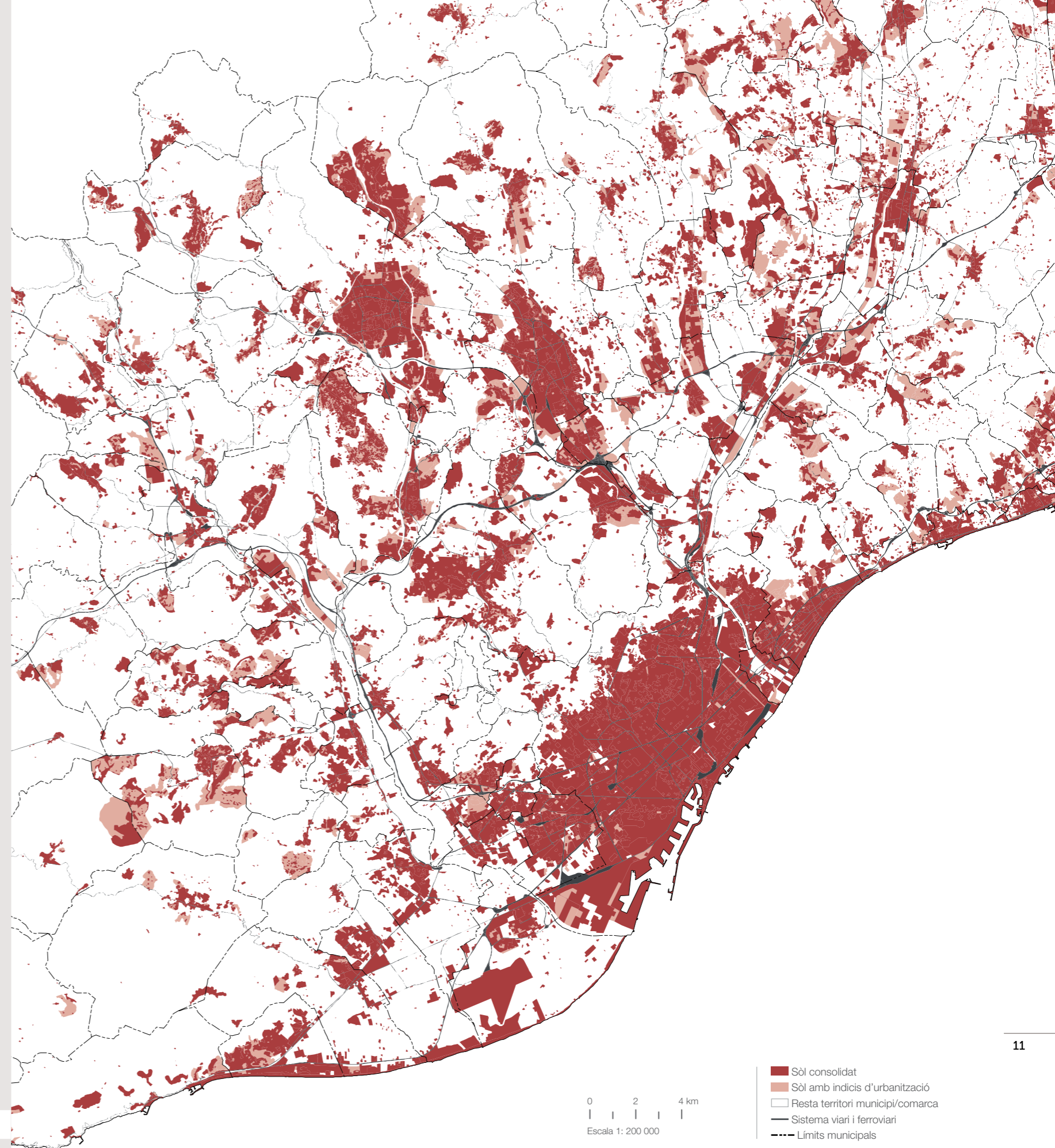
Àrea metropolitana de Barcelona

Regió metropolitana de Barcelona

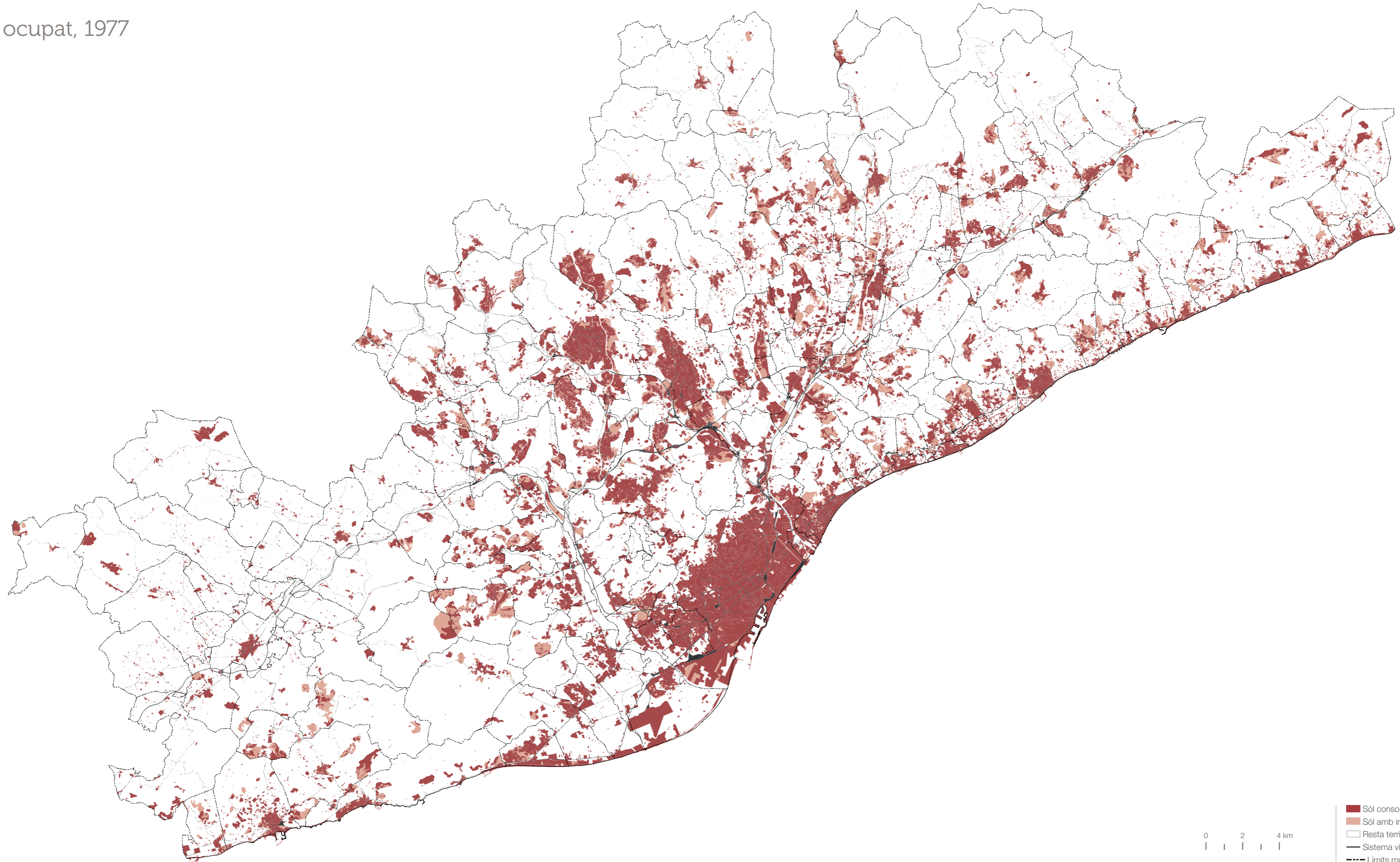
■ Sòl consolidat
 ■ Sòl amb indicis d'urbanització
 Resta territori municipi/comarca

0 2 4 km
 Escala 1: 200 000

■ Sòl consolidat
■ Sòl amb indicis d'urbanització
 Resta territori municipi/comarca
 Sistema viari i ferroviari
 Límits municipals

Sòl ocupat, 1977

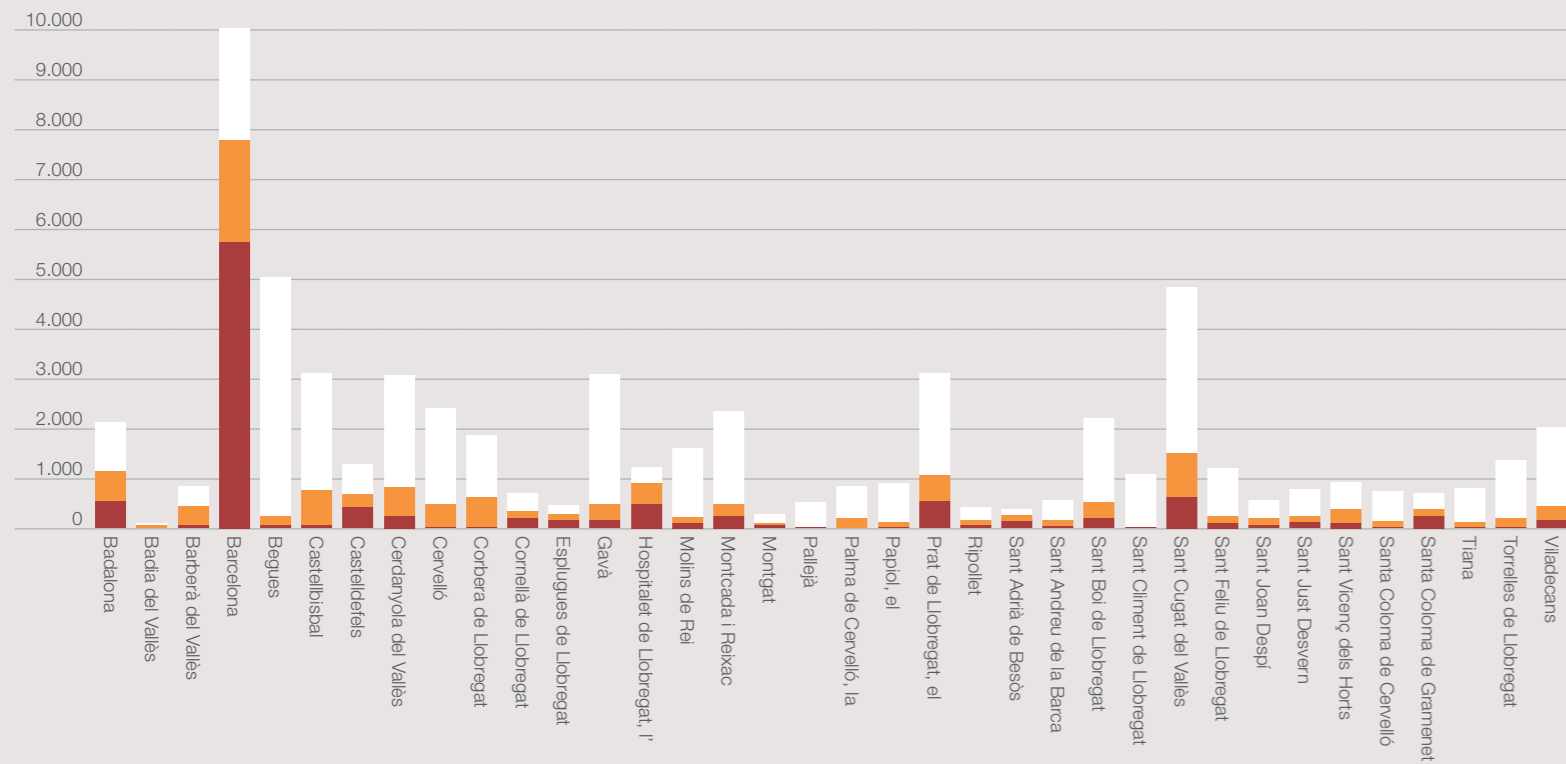

- Sòl consolidat
- Sòl amb indicis d'urbanització
- Resta territori municipi/comarca
- Sistema viari i ferroviari
- - - Límits municipals

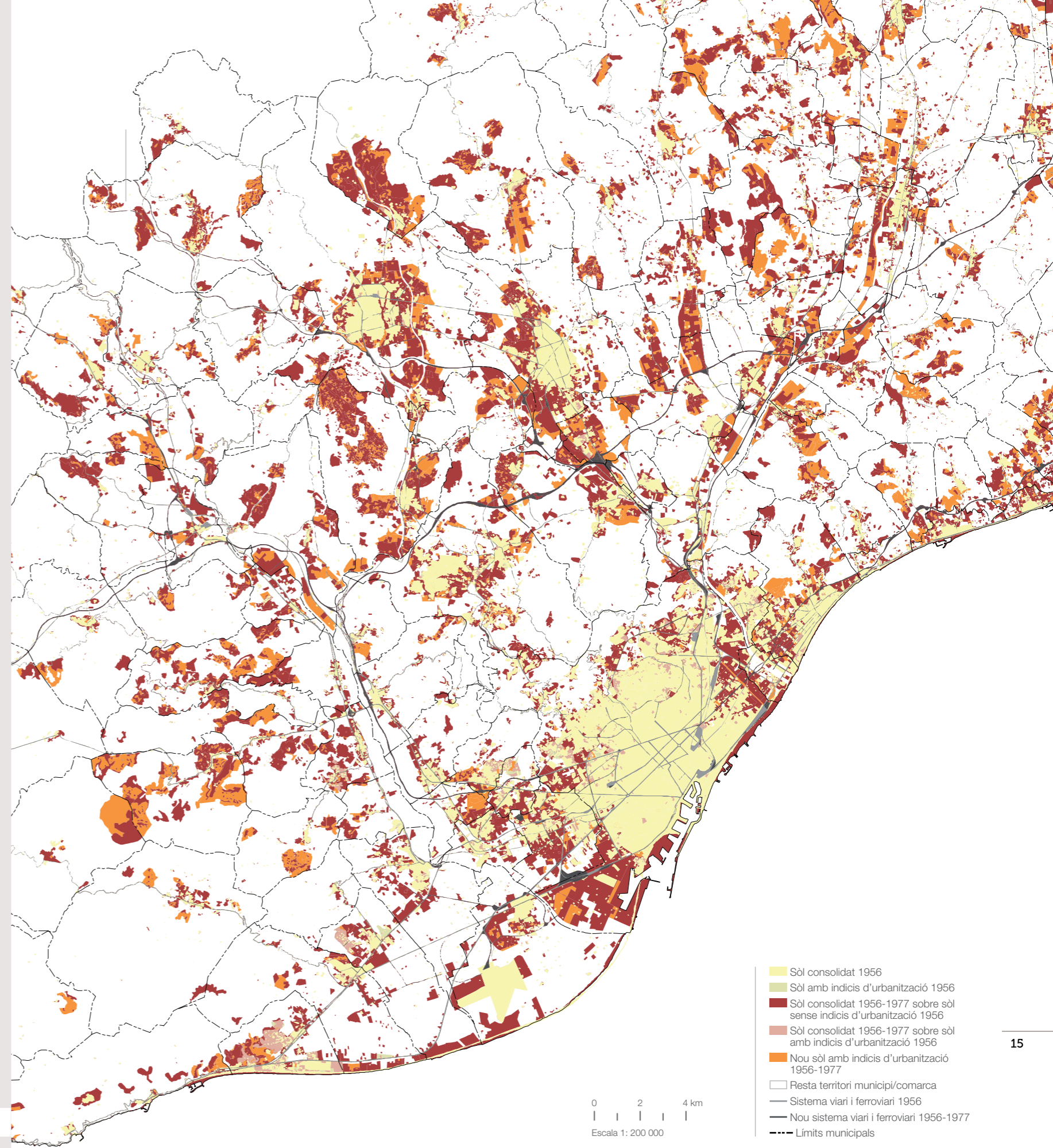
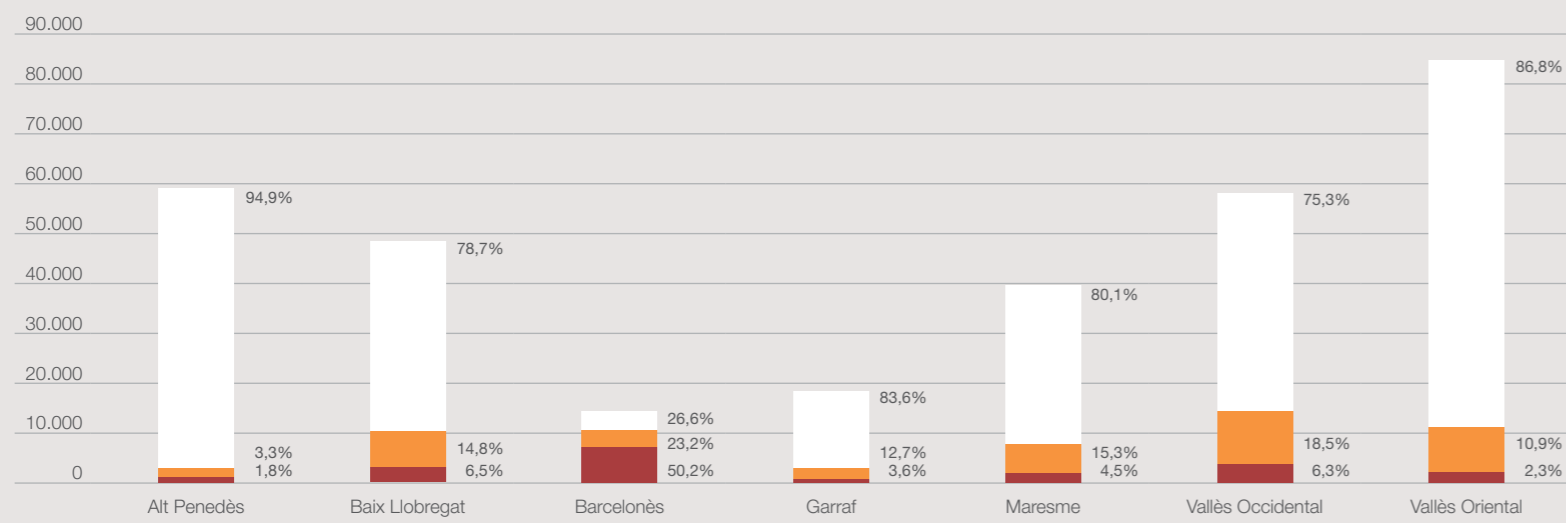
0 2 4 km

Variació del sòl ocupat, 1956-1977

Àrea metropolitana de Barcelona

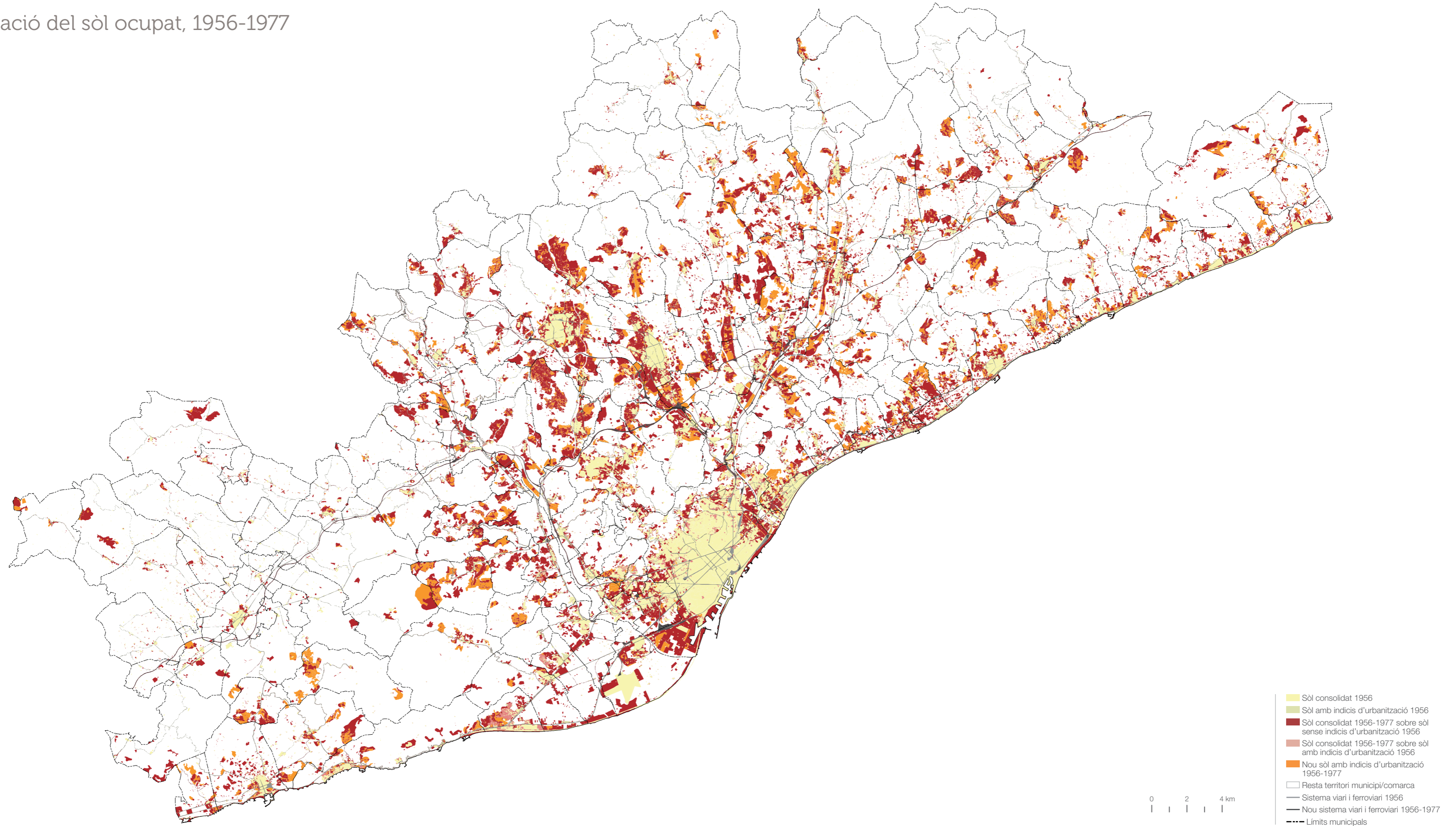

Regió metropolitana de Barcelona

- Sòl consolidat 1956
- Sòl amb indicis d'urbanització 1956
- Sòl consolidat 1956-1977 sobre sòl sense indicis d'urbanització 1956
- Sòl consolidat 1956-1977 sobre sòl amb indicis d'urbanització 1956
- Nou sòl amb indicis d'urbanització 1956-1977
- Resta territori municipi/comarca
- Sistema viari i ferroviari 1956
- Nou sistema viari i ferroviari 1956-1977
- Límits municipals

Variació del sòl ocupat, 1956-1977

Ocupació urbana

L'ocupació urbana de 1977

En el mapa de l'ocupació urbana de 1977, la dispersió de la taca urbana sobre el territori ja és ben palesa. Les urbanitzacions de ciutat jardí s'estenen arreu del territori metropolità i els polígons industrials apunten les traces del que seran, en un futur pròxim, els corredors industrials de la regió de Barcelona. Al mateix temps, els nuclis compactes d'alguns dels municipis metropolitans creixen sobre el territori i es troben per formar continuïtats urbanes.

El territori que estava urbanitzat o edificat l'any 1977 presenta uns models d'ocupació que es van formar durant el període anterior però que seran la base a partir de la qual es consolidarà la morfologia urbana de la regió de Barcelona del començament del segle XXI. Es constata que cadascun dels fenòmens d'ocupació urbana de les dècades anteriors deixa fortes petjades en el territori de la regió de Barcelona. I si bé en alguns casos l'empremta queda congelada quan el fenomen s'atura, en d'altres la inèrcia dels processos de creixement continua eixamplant la taca urbana a través del temps i de l'espai.

La morfologia complexa que s'observa en el mapa de 1977 es pot tipificar d'acord amb les categories següents:

► **Nuclis urbans històrics amb creixements per agregació.** Són el resultat de l'ocupació urbana dels nuclis històrics més l'agregació de nous teixits urbans amb continuïtat de teixits i carrers. Aquesta categoria ocupa 18.136 hectàrees i representa un 30% de l'ocupació total. Incorpora les primeres continuïtats urbanes de l'àrea metropolitana a Barcelona, l'Hospitalet de Llobregat, Esplugues, Cornellà, Sant Joan Despí, Sant Adrià, Santa Coloma de Gramenet i Badalona.

► **Urbanitzacions de segona residència.** Es poden trobar en contigüitat amb els nuclis o bé desvinculades. La major part estan disperses sense continuïtat amb els centres urbans. Aquesta categoria ocupa 16.264 hectàrees i representa un 27% de l'ocupació total. En general les urbanitzacions de segona residència, en aquesta data, es troben semiurbanitzades, amb una gran quantitat de parcel·les sense edificar, però fixen una taca delimitada

per la parcel·lació i per la urbanització de la xarxa viària, que ja serà definitiva.

► **Assentaments vinculats a les carreteres.** Majoritàriament per a usos industrials i comercials especialitzats. L'efecte polaritzador de les vies constitueix la base d'aquests creixements. Aquesta categoria ocupava 3.492 hectàrees i representa un 5,8% de l'ocupació total (assentaments a menys de 250 metres de les vies).

La forma que adopta la taca d'ocupació urbana de la regió de Barcelona és més comprensible des d'una identificació d'aquests tres models en un territori geogràficament complex tant perquè presenta una topografia accidentada com per les preexistències històriques. La discriminació de cadascuna d'aquestes categories sobre les taques d'ocupació del mapa no sempre és fàcil, i fins i tot pot ser discutible, perquè moltes vegades es troben continuïtats urbanes que contenen dues o tres d'aquestes categories i això comporta dificultats per delimitar-les. Tanmateix, ens atrevim a dibuixar una hipòtesi d'identificació per tal d'obrir una nova línia de mesurament dels fenòmens urbans d'aquest període. La delimitació de les urbanitzacions és una adaptació de l'inventari que va fer l'arquitecte Joan Barba per a la Diputació de Barcelona, publicat a *Les urbanitzacions a la província de Barcelona: localització i característiques dels sistemes de baixa densitat residencial*, als polígons de teixits urbans d'aquest estudi. La diferenciació entre els creixements per agregació i els relacionats amb la polarització de les carreteres s'ha fet prenent els nuclis de 1956 com a punt de partida de les agregacions.

L'ocupació urbana en el període 1977-2006

Globalment, el creixement continua, però es produeix una forta reducció respecte al ritme accelerat que va caracteritzar el període anterior. El creixement relatiu de l'ocupació en el període 1977-2000 a la regió de Barcelona va ser del 38%, mentre que el corresponent al període 1956-1977 va ser del 165%. En l'àmbit de l'àrea metropolitana de Barcelona els creixements relatius corresponents van ser del 31% i del 99%, respectivament. Es produeix un

reompliment generalitzat dels buits urbans que quedaven en el mapa de 1977, seguint una tendència vers la compactació del sòl urbà preexistent que es reproduïx en gairebé tots els municipis de la regió metropolitana.

Des de Molins de Rei fins a Cornellà, es consoliden definitivament les continuïtats urbanes que inicialment estaven vinculades a la carretera N-340, així com les que des de Sant Boi de Llobregat fins a Gavà estaven vinculades a la carretera C-245. En el mateix sentit, es consolida la continuïtat dels sectors de la Riera de Caldes, que finalment s'allarga des de Palau Solità i Plegamans, passant per Santa Perpètua de Mogoda, fins a Mollet.

Va ser especialment significativa la concentració de sectors de creixement que es van executar durant aquests anys a Sant Cugat del Vallès, que responen tant al reompliment de buits urbans de dimensions substancials com a les operacions de nova implantació planejades pel Pla general metropolità de Barcelona. La darrera de les implantacions urbanes significatives d'aquest municipi es produeix a l'encreuament de les autopistes B-30, des de Castellbisbal a Mollet, i E-9 que va des dels túnels de Vallvidrera fins a Terrassa, on es consolida una nova centralitat subcomarcal de caràcter terciari. Al mateix temps, Sabadell completa el seu creixement fins a arribar a la Ronda Nord, i Barberà del Vallès i Ripollat consoliden els sectors del marge esquerre del riu Ripoll.

En l'ocupació del sòl d'aquest període destaca l'ampliació de les grans infraestructures de transports, com és el cas de l'aeroport del Prat i el port de Barcelona, o la construcció de la depuradora del Llobregat, relacionades amb el desviament del riu. Els sectors de creixement industrial i terciari del Mas Blau estan vinculats a l'aeroport, mentre que el polígon de la Zona Franca, que ja es trobava consolidat l'any 1977, i la seva ampliació, que forma un conglomerat amb el polígon Pratenc, al Prat de Llobregat, urbanitzats a partir dels anys noranta, estan relacionats amb el port.

Els grans equipaments metropolitans que es consoliden són la Universitat i el canal de rem, a Castelfel·ls, la franja d'equipaments esportius de Cornellà i el circuit de Catalunya, a Montmeló.

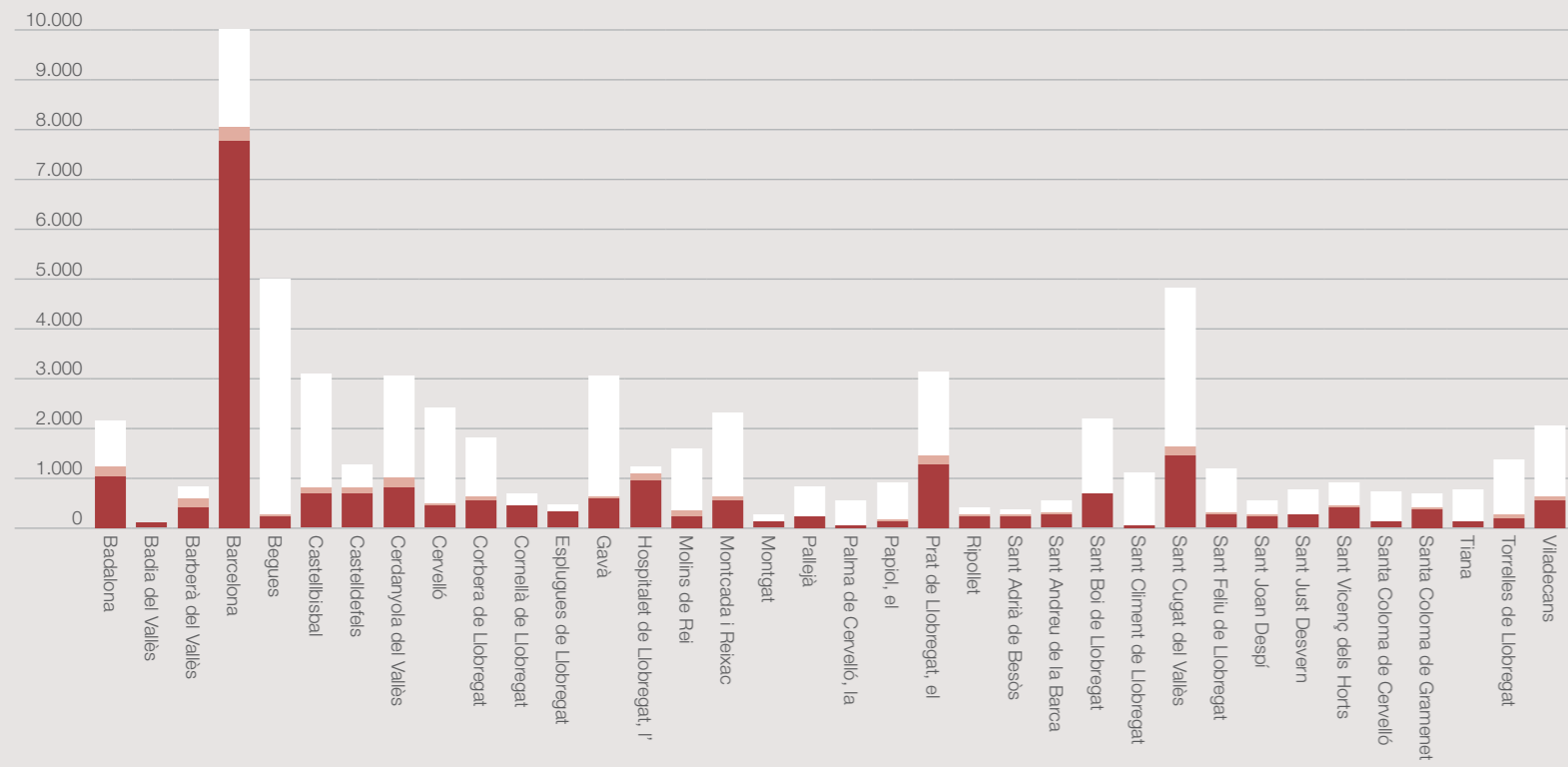
El creixement de noves urbanitzacions de segona residència es va aturar sobtadament, però en canvi va continuar el reompliment amb edificació d'aquestes bosses urbanitzades. Els límits de les urbanitzacions són els mateixos que en el període anterior, però l'ocupació de les parcel·les buides amb noves edificacions no s'atura. Així, si bé no hi ha creixements significatius del sòl ocupat, sí que es produeix un increment constant del sòl edificat. Les bosses d'urbanitzacions de segona residència han tingut, en aquest temps, un paper de reserva de sòl urbanitzat que s'ha anat omplint d'edificacions, responen, en part, a la demanda d'habitatges de la població que migrava des de la ciutat central cap a la perifèria de la regió metropolitana.

En canvi, en els nous creixements s'observa un criteri de localització per continuïtat amb els nuclis urbans. La quasi totalitat d'aquests creixements es planeja prolongant els eixos bàsics o els teixits preexistents. A la regió de Barcelona, en aquest període, es troben molt rarament nous assentaments desvinculats de la ciutat.

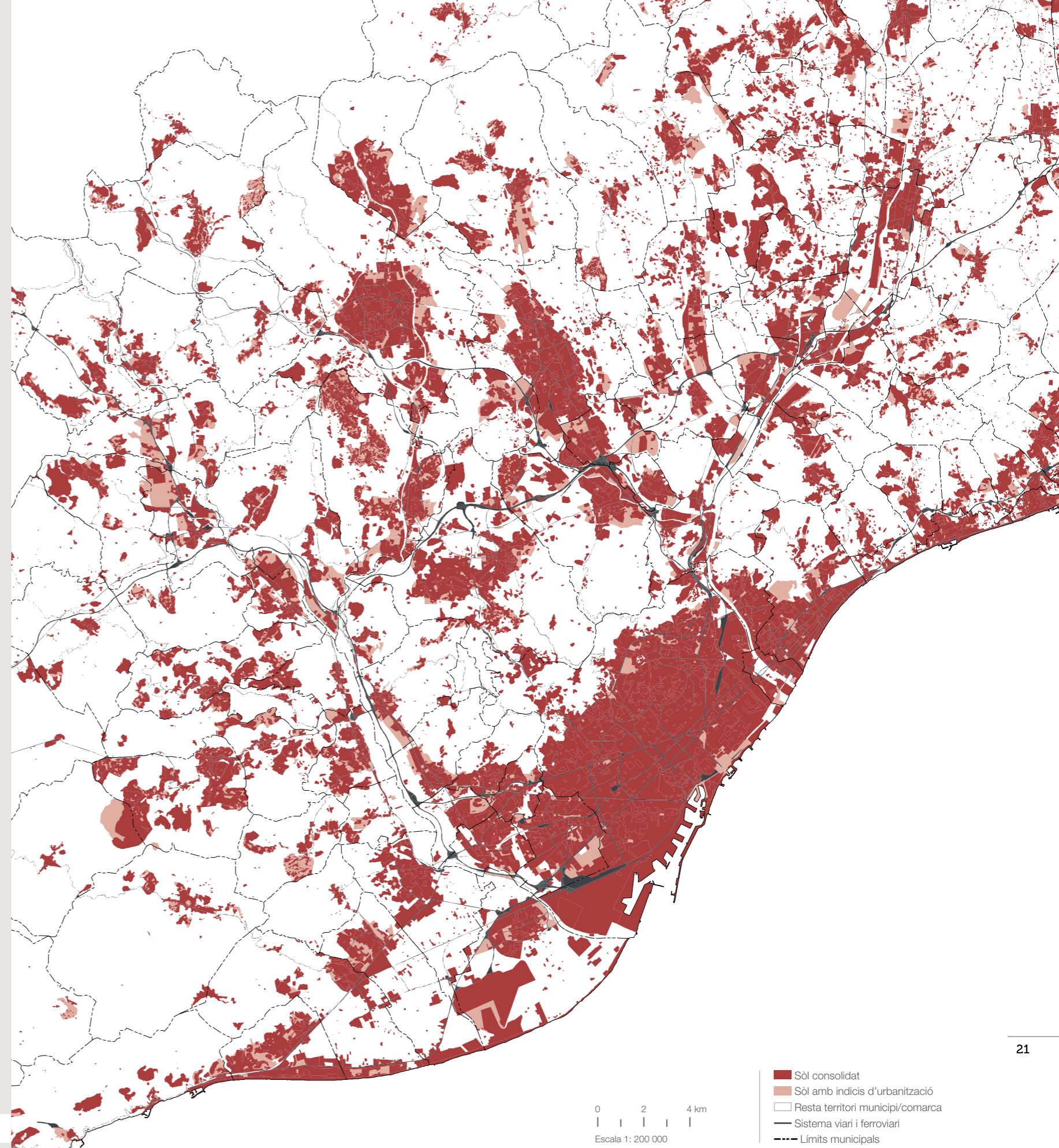
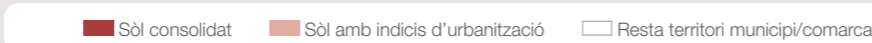
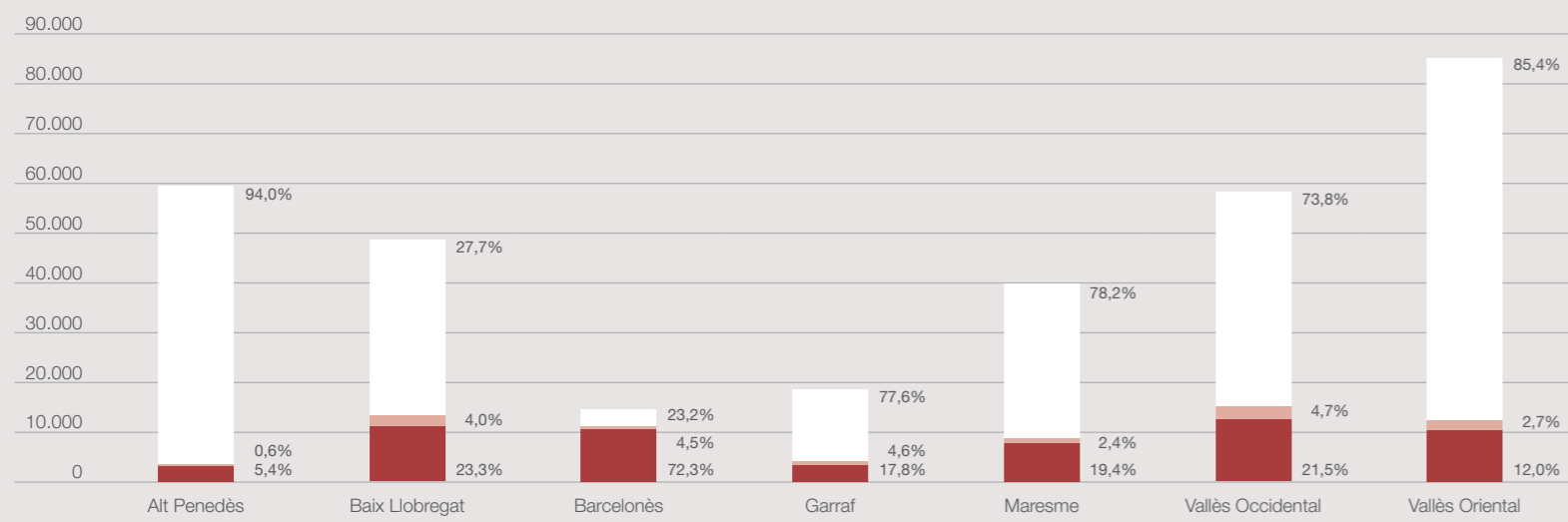
La intensitat de l'ocupació urbanitzadora durant els anys 2000-2006 es redueix lleugerament respecte al període anterior. El creixement durant el sexenni 2000-2006 ha estat del 7% a la regió de Barcelona i del 6% a l'àrea metropolitana, mentre que entre els anys 1977 i 2000 va ser del 8,7% i del 6,7%, respectivament.

Sòl ocupat, 1990

Àrea metropolitana de Barcelona

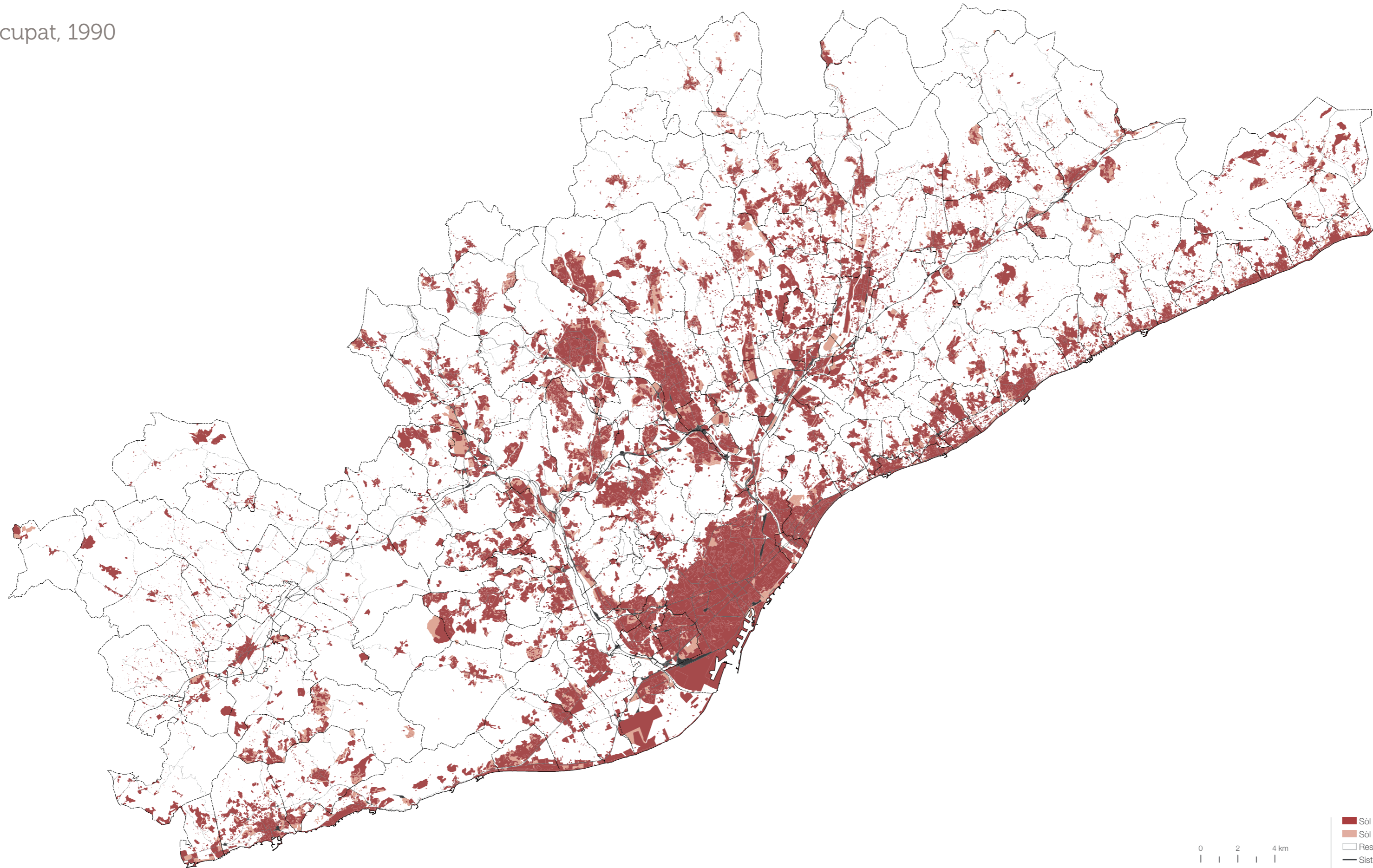
Regió metropolitana de Barcelona

0 2 4 km
Escala 1: 200 000

- Sòl consolidat
- Sòl amb indicis d'urbanització
- Resta territori municipi/comarca
- Sistema viari i ferroviari
- Límits municipals

Sòl ocupat, 1990

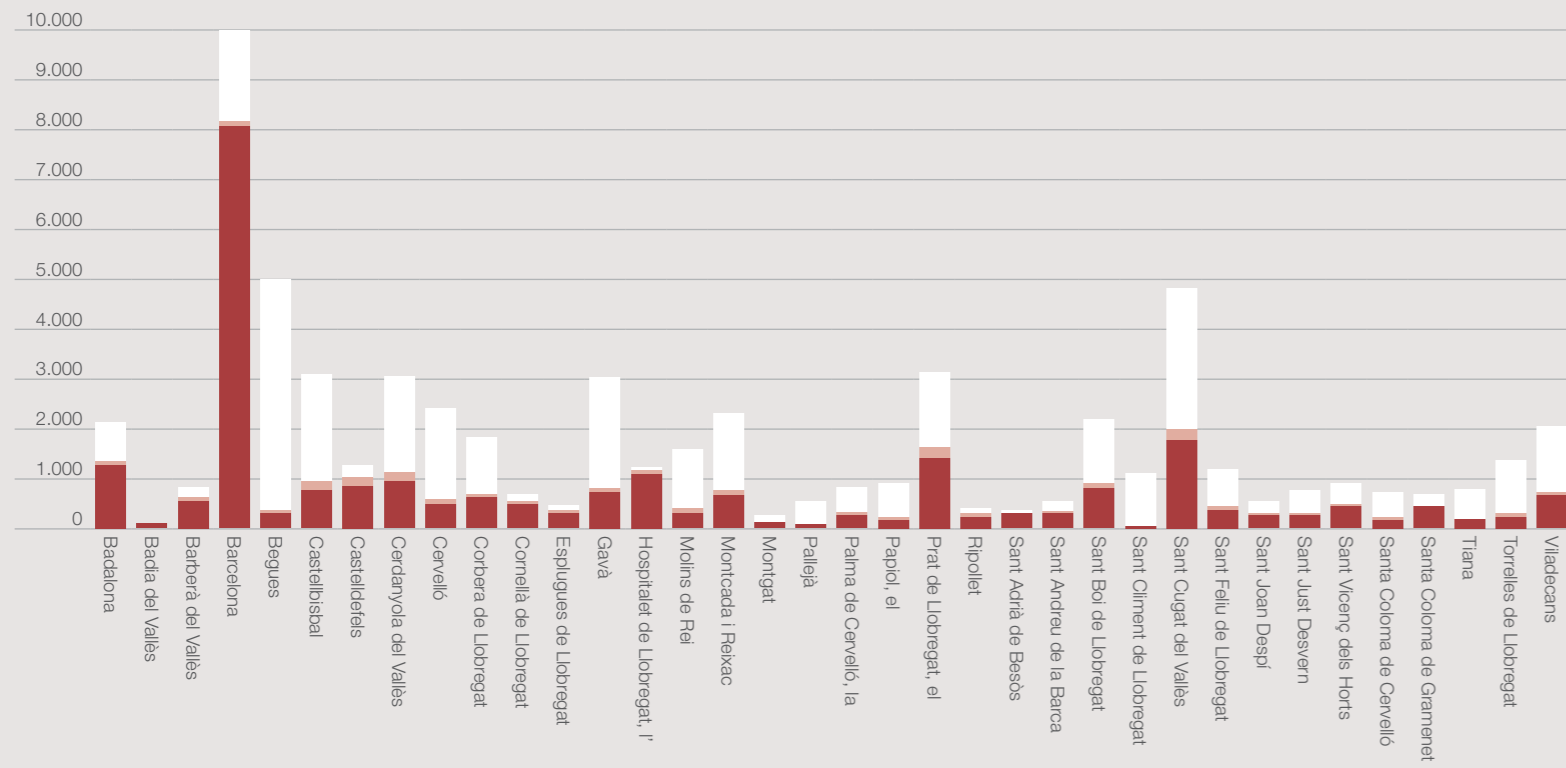

- Sòl consolidat
- Sòl amb indicis d'urbanització
- Resta territori municipi/comarca
- Sistema viari i ferroviari
- - - Límits municipals

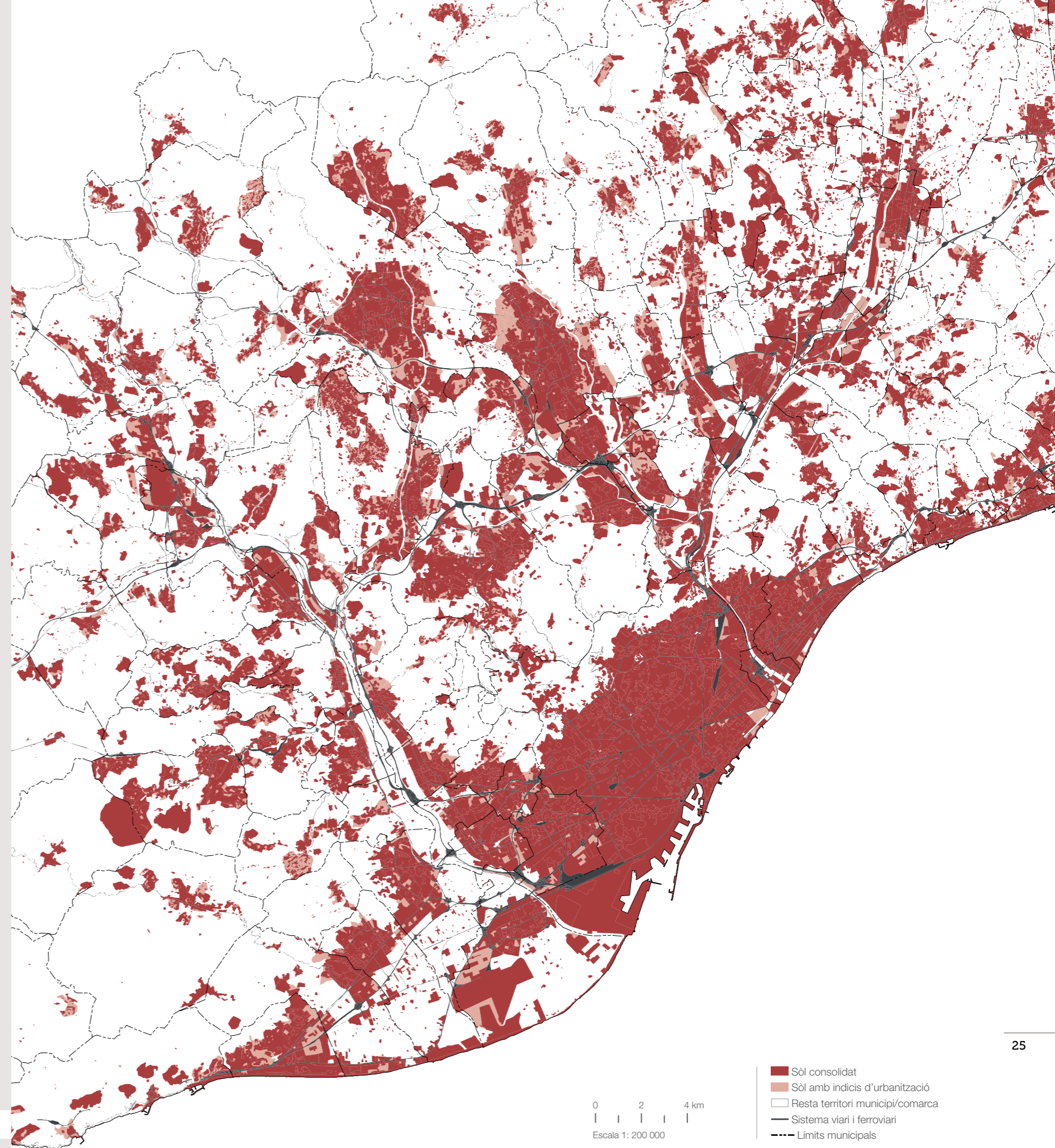
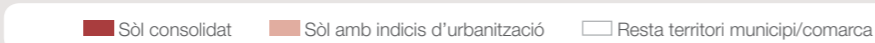
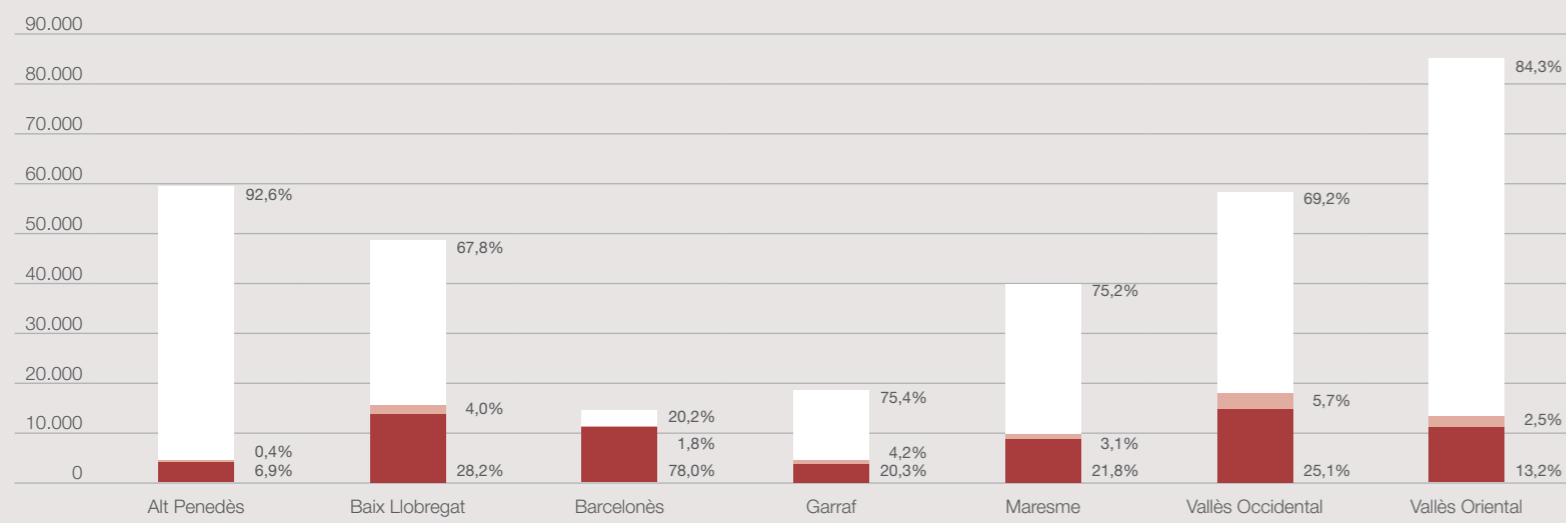
0 2 4 km

Sòl ocupat, 2000

Àrea metropolitana de Barcelona

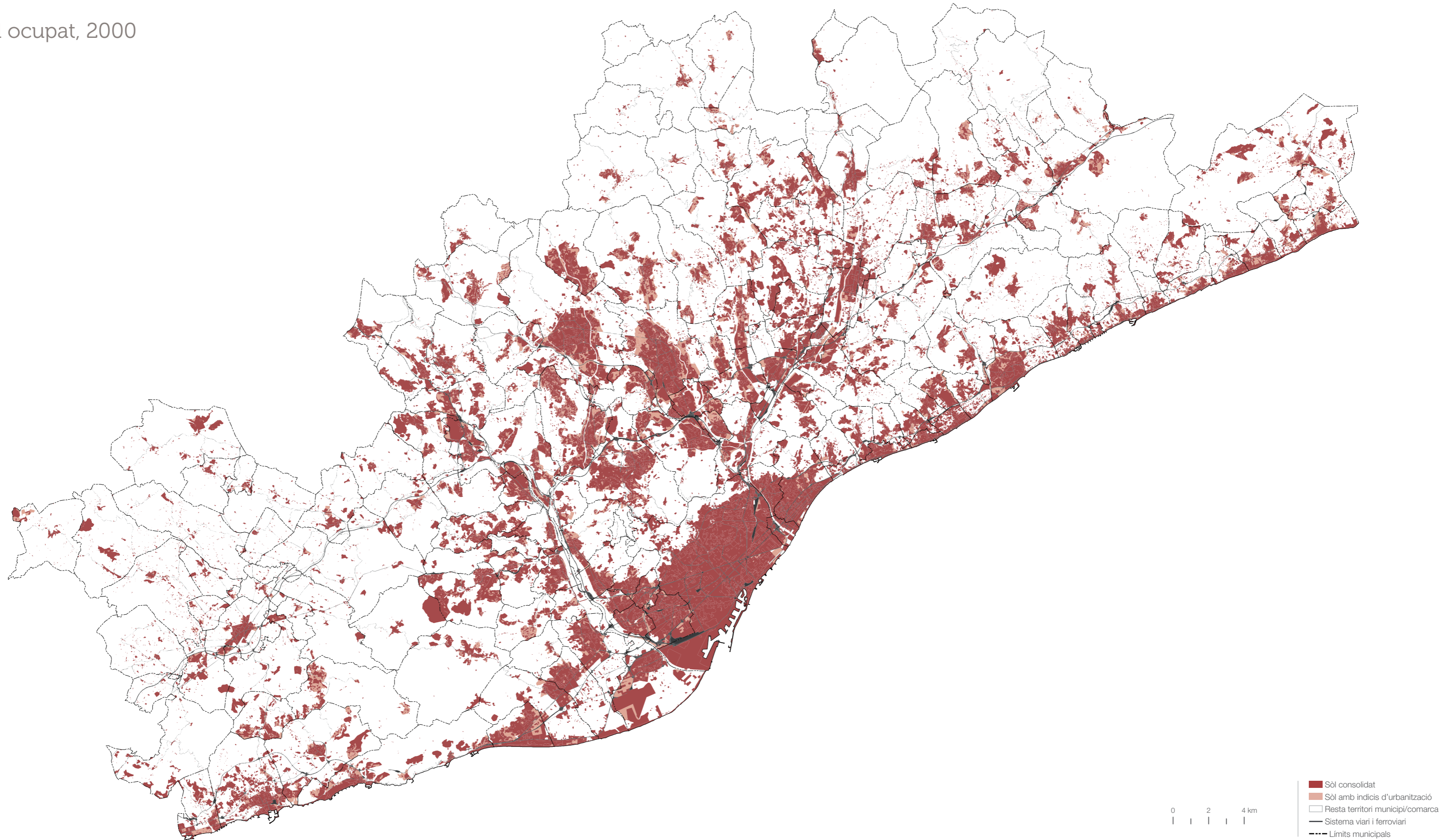
Regió metropolitana de Barcelona

0 2 4 km
Escala 1: 200 000

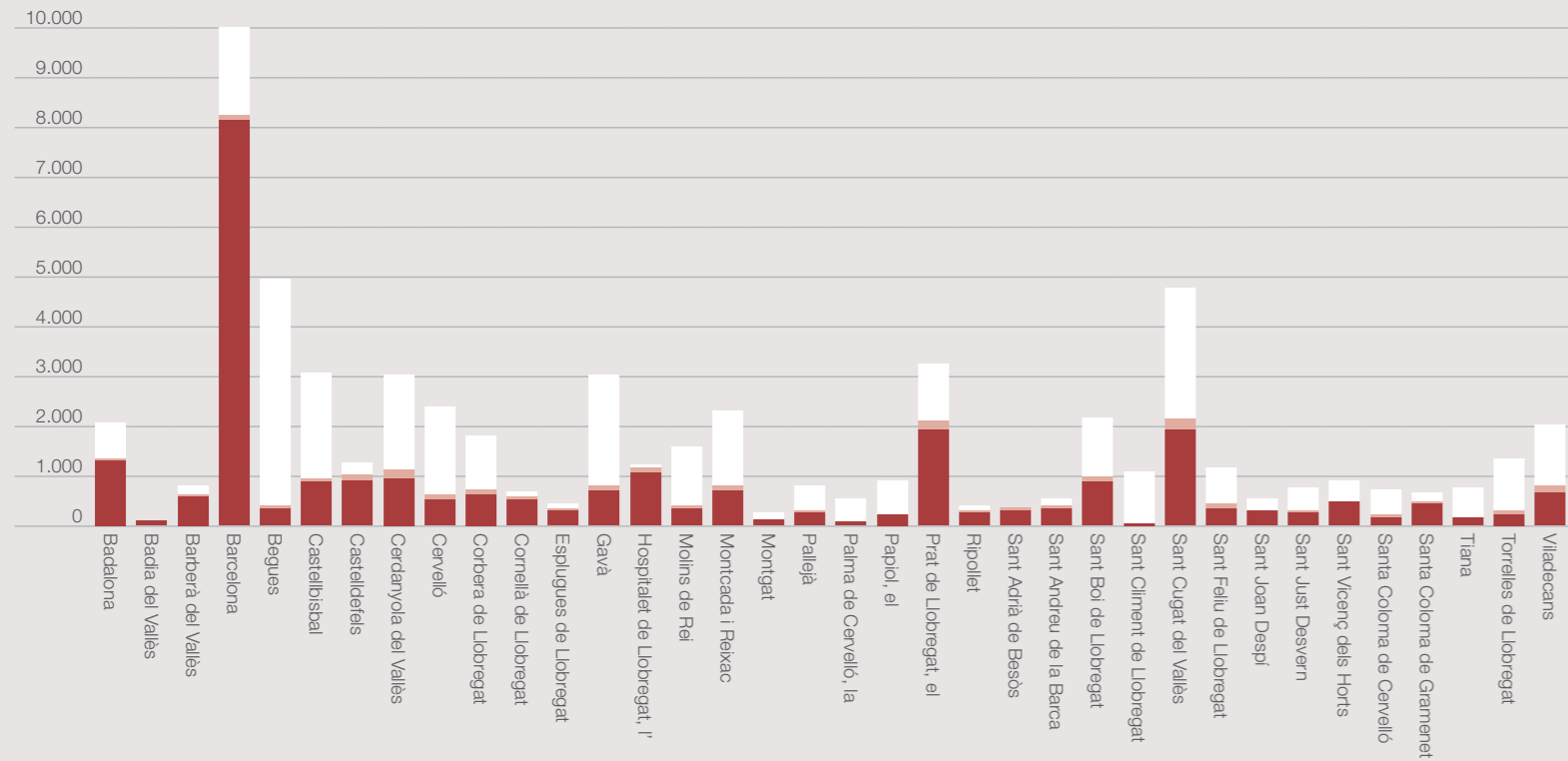
- Sòl consolidat
- Sòl amb indicis d'urbanització
- Resta territori municipi/comarca
- Sistema viari i ferroviari
- Límits municipals

Sòl ocupat, 2000

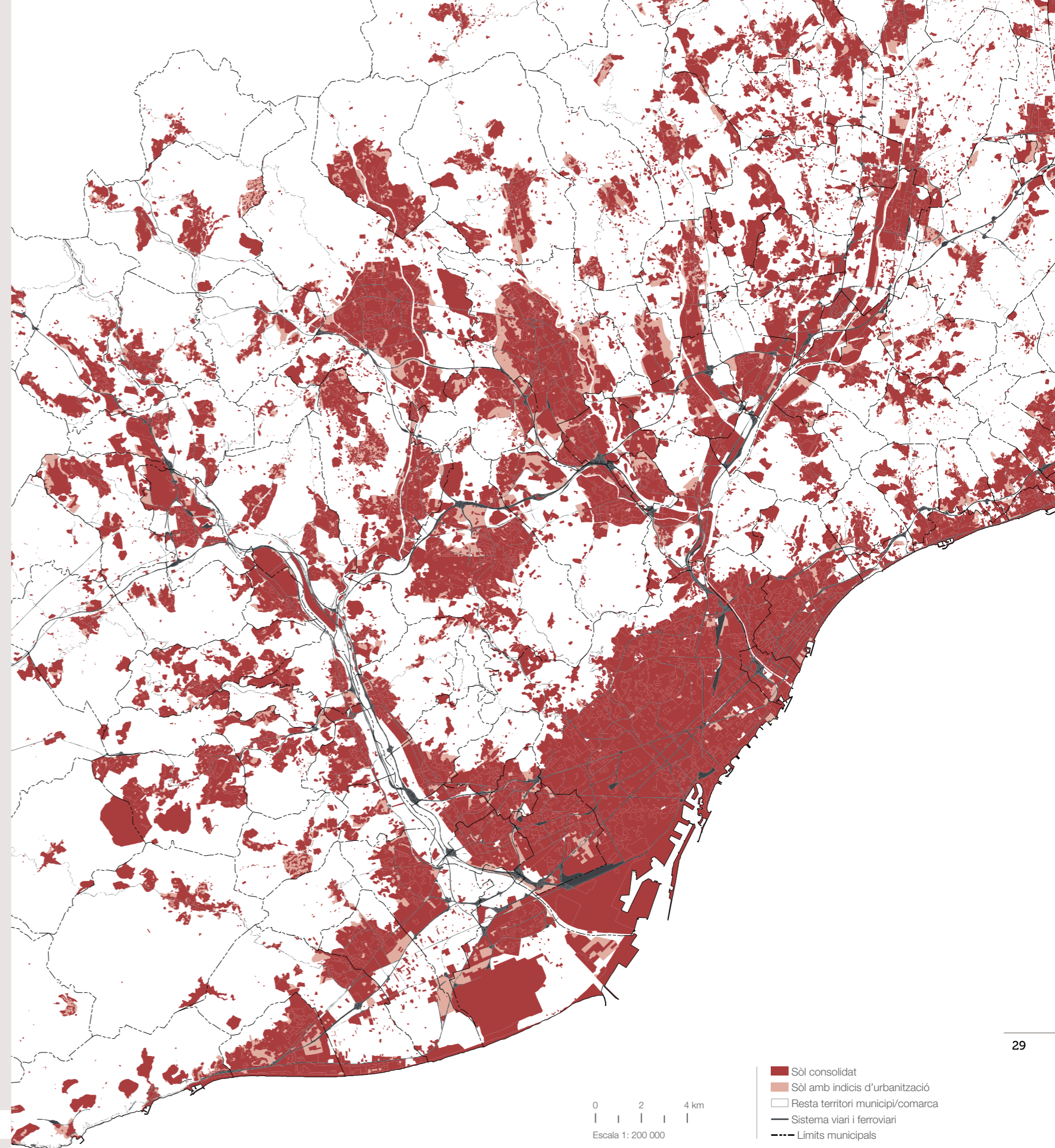
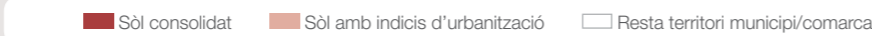
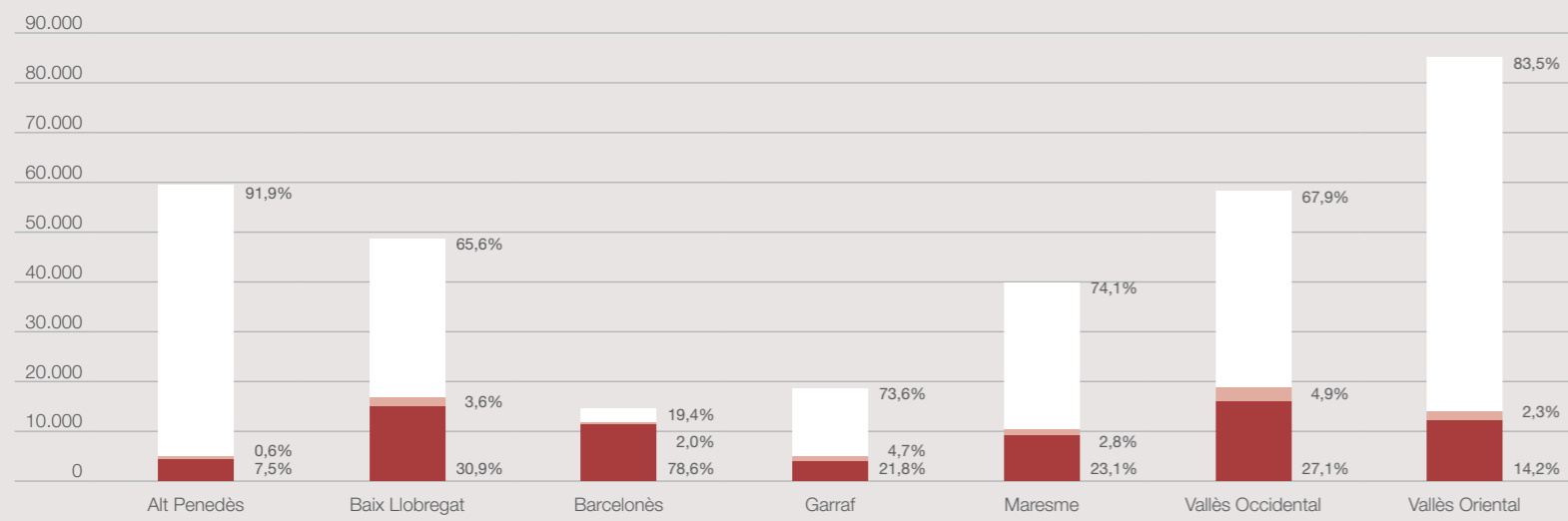

Sòl ocupat, 2006

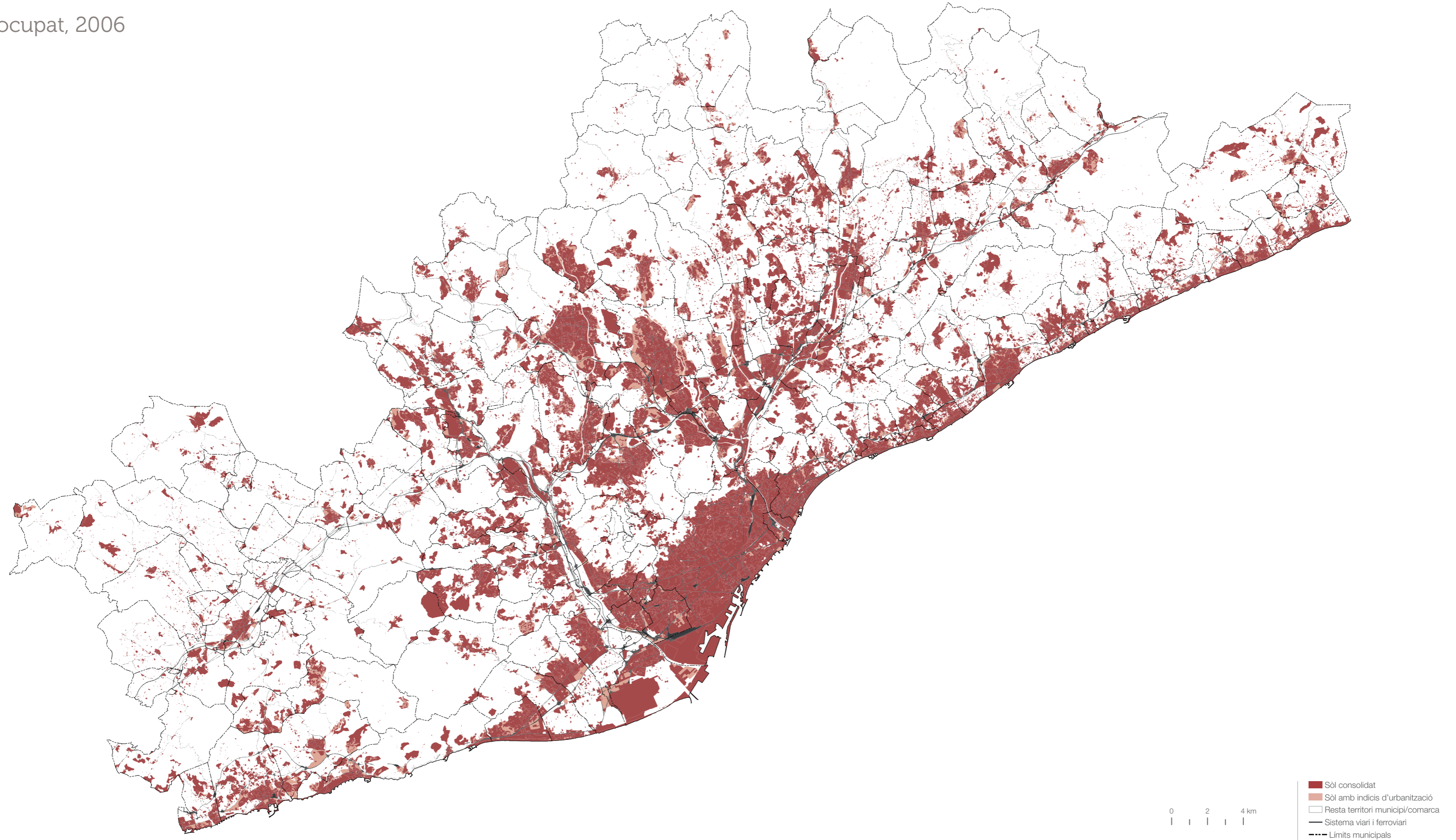
Àrea metropolitana de Barcelona

Regió metropolitana de Barcelona

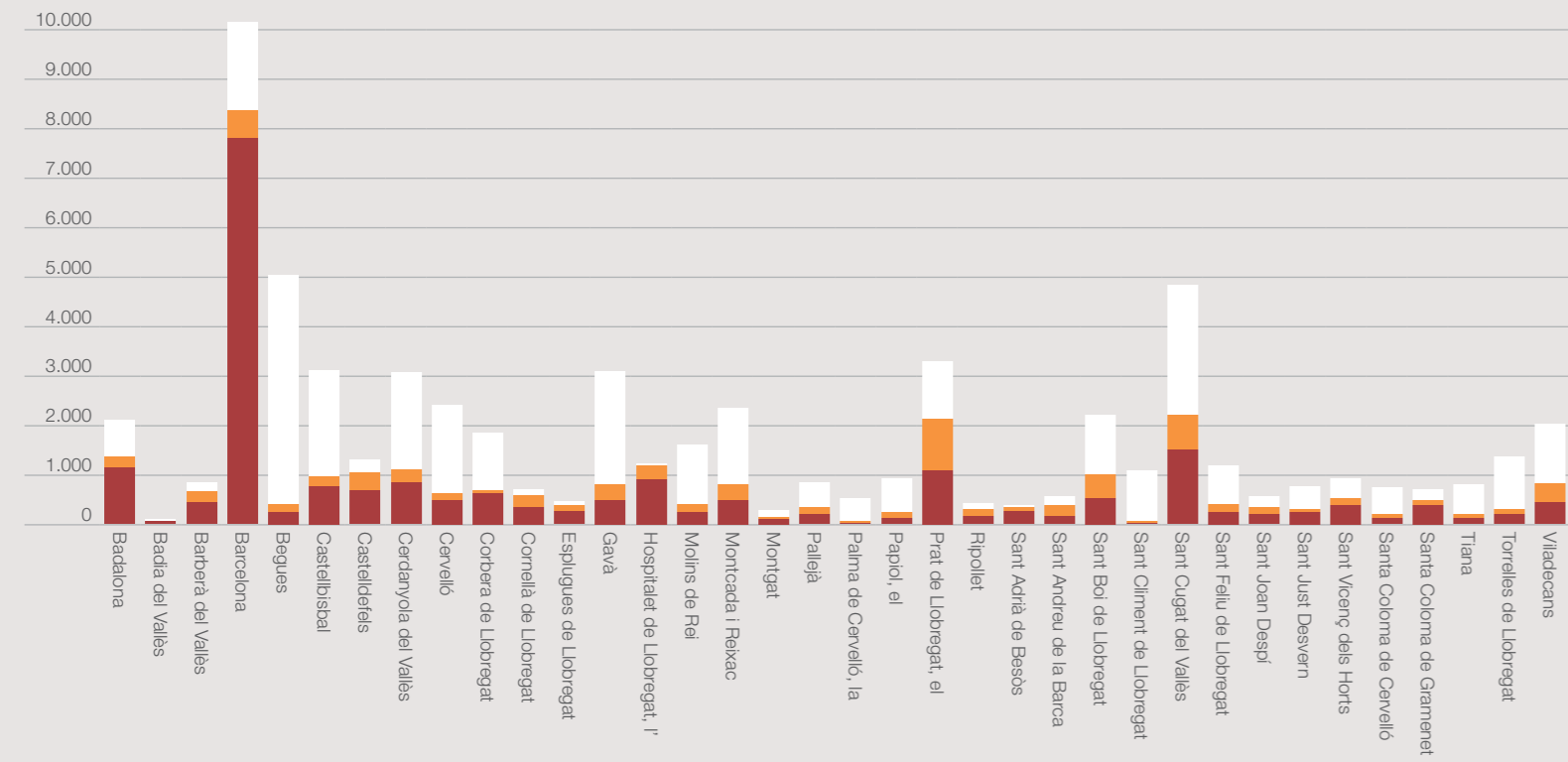

Sòl ocupat, 2006

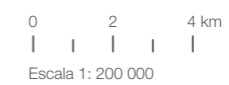
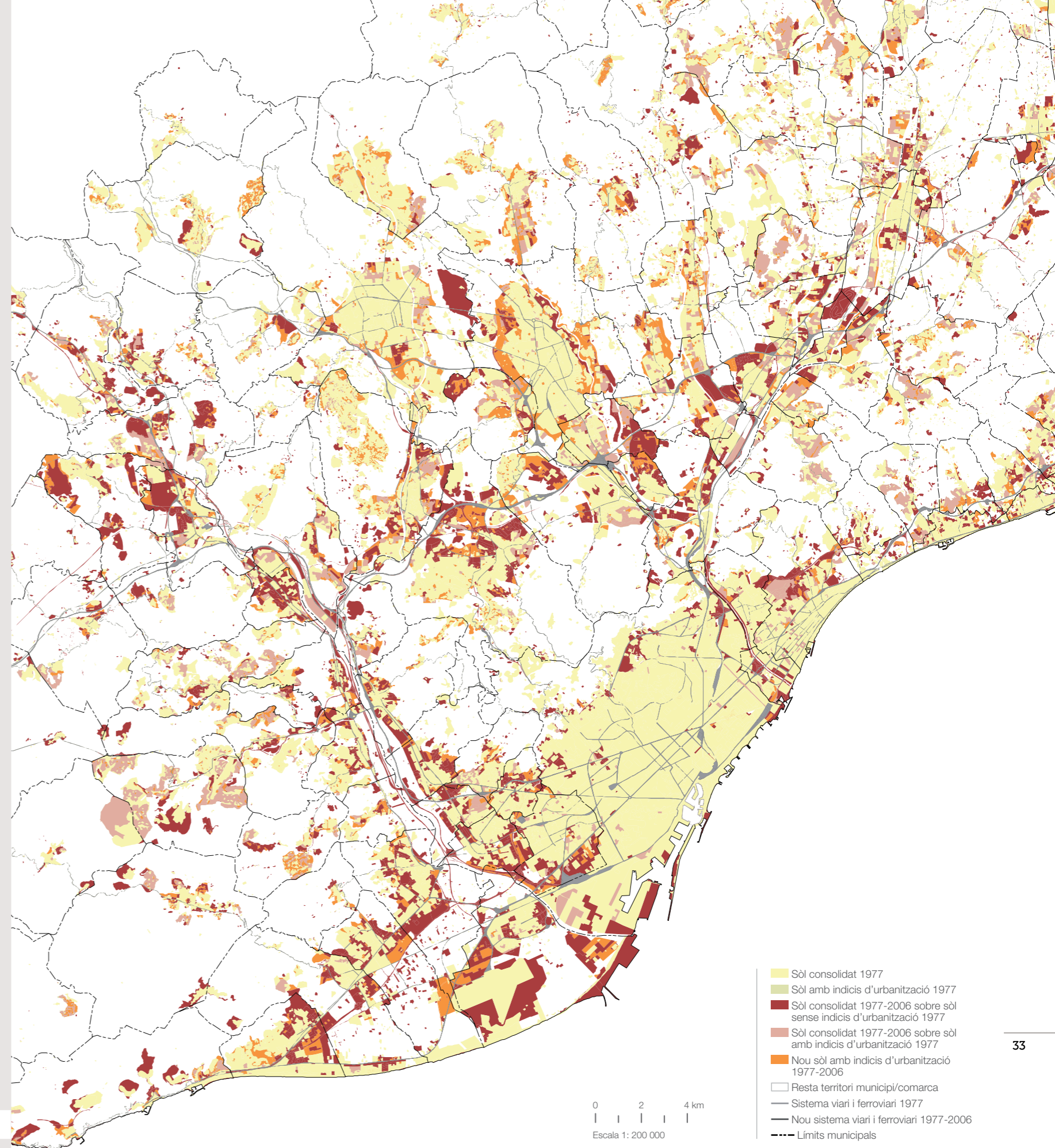
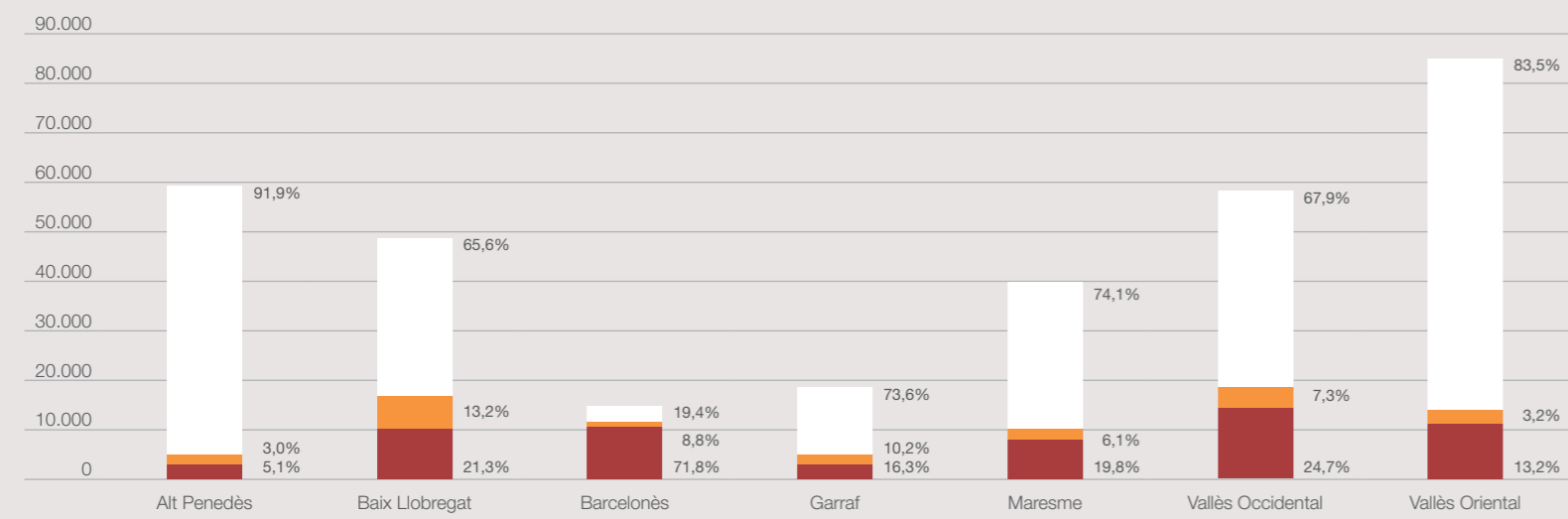

Variació del sòl ocupat, 1977-2006

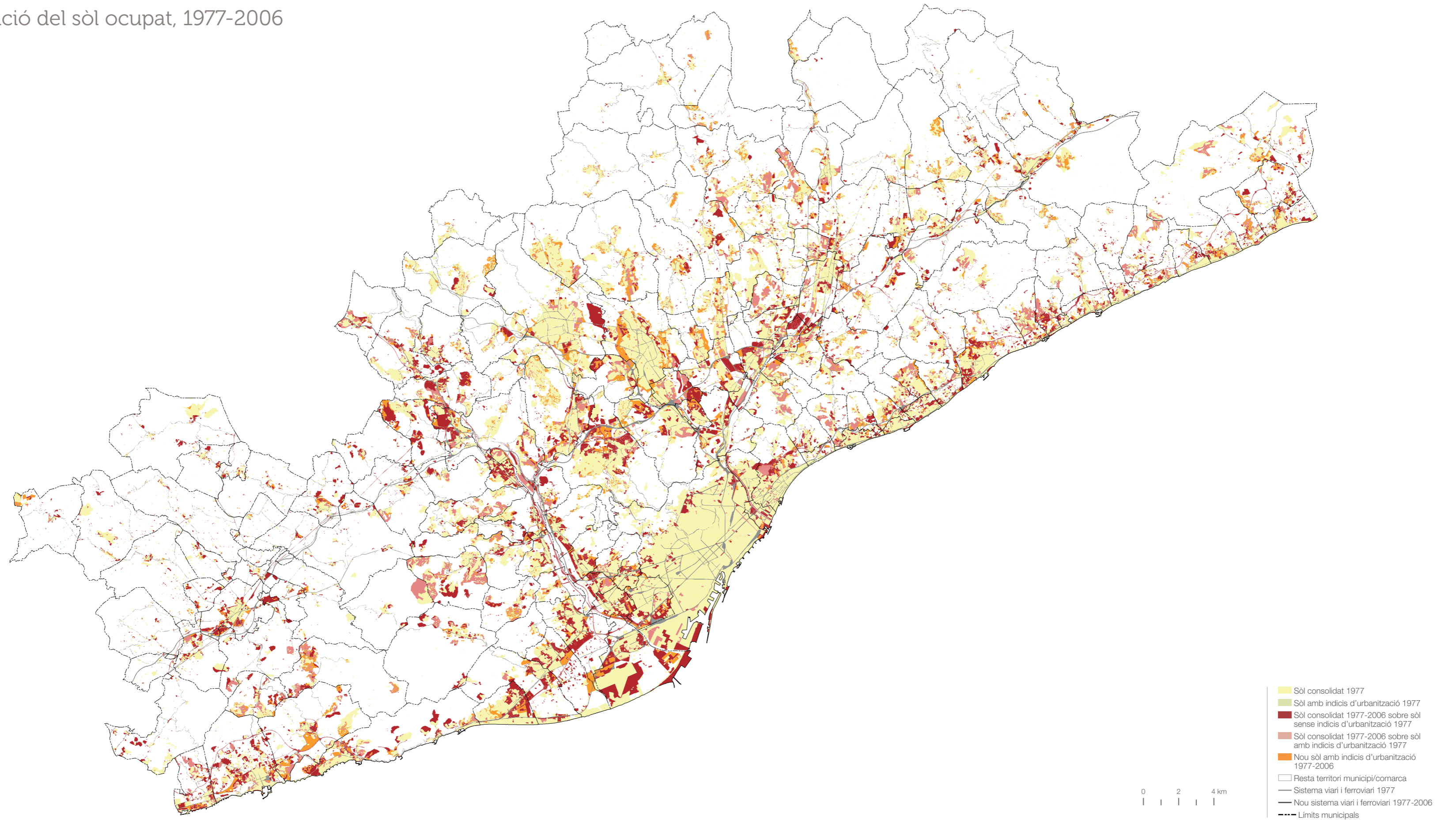
Àrea metropolitana de Barcelona

Regió metropolitana de Barcelona

Variació del sòl ocupat, 1977-2006

Annex:

taules per municipis i comarques

Sòl ocupat, 1956 (superfícies en ha)

Àrea metropolitana de Barcelona

MUNICIPI	SUPERFÍCIE	SÒL CONSOLIDAT	SÒL AMB INDICIS D'URBANITZACIÓ	TOTAL SUPERFÍCIE OCUPADA	% D'OCUPACIÓ
Badalona	2.115,08	526,42	25,74	552,16	26,11
Badia del Vallès	90,84	1,31	0,00	1,31	1,45
Barberà del Vallès	831,16	68,21	13,79	82,01	9,87
Barcelona	9.875,04	5.389,26	340,37	5.729,63	58,02
Begues	5.044,98	54,51	0,00	54,51	1,08
Castellbisbal	3.114,79	63,69	5,51	69,19	2,22
Castelldefels	1.252,86	220,39	209,78	430,17	34,34
Cerdanyola del Vallès	3.061,86	245,96	1,42	247,38	8,08
Cervelló	2.424,02	32,36	0,00	32,36	1,34
Corbera de Llobregat	1.846,00	34,54	3,53	38,07	2,06
Cornellà de Llobregat	695,73	190,21	13,05	203,26	29,21
Esplugues de Llobregat	460,38	116,54	45,77	162,31	35,25
Gavà	3.073,68	135,57	23,97	159,54	5,19
Hospitalet de Llobregat, l'	1.239,96	468,70	31,72	500,42	40,36
Molins de Rei	1.591,43	93,12	6,68	99,79	6,27
Montcada i Reixac	2.343,49	237,27	4,17	241,45	10,30
Montgat	285,68	57,71	0,92	58,64	20,52
Palma de Cervelló, la	531,72	13,70	0,00	13,70	2,58
Pallejà	822,94	36,58	0,89	37,47	4,55
Papiol, el	896,45	38,25	7,17	45,41	5,07
Prat de Llobregat, el	3.185,47	556,39	1,05	557,44	17,50
Ripollet	430,51	82,91	4,45	87,36	20,29
Sant Adrià de Besòs	360,23	125,56	10,96	136,53	37,90
Sant Andreu de la Barca	552,96	32,61	4,16	36,78	6,65
Sant Boi de Llobregat	2.205,58	185,89	13,08	198,97	9,02
Sant Climent de Llobregat	1.081,08	17,70	0,00	17,70	1,64
Sant Cugat del Vallès	4.822,87	607,85	21,40	629,24	13,05
Sant Feliu de Llobregat	1.177,31	102,94	6,39	109,33	9,29
Sant Joan Despí	559,86	56,09	0,55	56,64	10,12
Sant Just Desvern	781,50	99,00	32,86	131,86	16,87
Sant Vicenç dels Horts	914,63	77,16	37,90	115,05	12,58
Santa Coloma de Cervelló	751,15	37,98	2,23	40,20	5,35
Santa Coloma de Gramenet	697,98	223,38	34,65	258,03	36,97
Tiana	795,85	48,49	0,00	48,49	6,09
Torrelles de Llobregat	1.354,51	23,39	0,00	23,39	1,73
Viladecans	2.026,84	120,95	61,90	182,86	9,02
Total AMB	63.296,41	10.422,61	966,06	11.388,66	17,99

Regió metropolitana de Barcelona

COMARCA	SUPERFÍCIE	SÒL CONSOLIDAT	SÒL AMB INDICIS D'URBANITZACIÓ	TOTAL SUPERFÍCIE OCUPADA	% D'OCUPACIÓ
Alt Penedès	59.277,09	1.046,53	6,93	1.053,45	1,78
Baix Llobregat	48.586,63	2.674,34	476,60	3.150,94	6,49
Barcelonès	14.288,30	6.733,32	443,45	7.176,76	50,23
Garraf	18.438,91	624,57	47,28	671,85	3,64
Maresme	39.730,66	1.775,75	23,48	1.799,24	4,53
Vallès Occidental	58.316,45	3.538,51	111,41	3.649,92	6,26
Vallès Oriental	85.100,34	1.986,68	0,00	1.986,68	2,33
Total RMB	323.738,39	18.379,69	1.109,15	19.488,84	6,02

Sòl ocupat, 1977 (superfícies en ha)

Àrea metropolitana de Barcelona

MUNICIPI	SUPERFÍCIE	SÒL CONSOLIDAT	SÒL AMB INDICIS D'URBANITZACIÓ	TOTAL SUPERFÍCIE OCUPADA	% D'OCUPACIÓ
Badalona	2.123,76	973,05	185,73	1.158,78	54,56
Badia del Vallès	90,84	58,75	17,00	75,75	83,39
Barberà del Vallès	831,16	266,04	174,06	440,10	52,95
Barcelona	10.026,39	7.564,82	220,63	7.785,45	77,65
Begues	5.044,99	170,17	67,91	238,08	4,72
Castellbisbal	3.114,81	554,64	211,23	765,87	24,59
Castelldefels	1.282,74	625,14	68,48	693,62	54,07
Cerdanyola del Vallès	3.061,88	699,80	152,38	852,18	27,83
Cervelló	2.424,04	365,95	110,23	476,18	19,64
Corbera de Llobregat	1.845,99	414,86	197,35	612,21	33,16
Cornellà de Llobregat	695,73	328,69	3,65	332,34	47,77
Esplugues de Llobregat	460,39	267,29	9,31	276,60	60,08
Gavà	3.072,55	462,70	42,96	505,66	16,46
Hospitalet de Llobregat, l'	1.239,99	842,81	57,45	900,26	72,60
Molins de Rei	1.591,43	234,70	23,98	258,68	16,25
Montcada i Reixac	2.343,52	467,78	22,56	490,34	20,92
Montgat	292,80	115,70	2,33	118,03	40,31
Palma de Cervelló, la	531,71	28,87	4,64	33,51	6,30
Pallejà	822,95	192,48	10,37	202,85	24,65
Papiol, el	896,44	90,90	33,26	124,16	13,85
Prat de Llobregat, el	3.129,09	1.041,12	25,56	1.066,68	34,09
Ripollet	430,52	170,95	13,95	184,90	42,95
Sant Adrià de Besòs	378,79	237,29	28,94	266,23	70,28
Sant Andreu de la Barca	552,95	165,19	21,55	186,74	33,77
Sant Boi de Llobregat	2.205,58	519,05	4,05	523,10	23,72
Sant Climent de Llobregat	1.081,09	34,48	0,00	34,48	3,19
Sant Cugat del Vallès	4.822,86	1.326,77	170,21	1.496,98	31,04
Sant Feliu de Llobregat	1.177,32	239,64	1,63	241,27	20,49
Sant Joan Despí	559,86	153,56	61,03	214,59	38,33
Sant Just Desvern	781,51	187,27	58,01	245,28	31,39
Sant Vicenç dels Horts	914,61	354,45	18,48	372,93	40,77
Santa Coloma de Cervelló	751,16	113,47	18,59	132,06	17,58
Santa Coloma de Gramenet	697,98	355,68	18,12	373,80	53,55
Tiana	795,85	121,61	8,86	130,47	16,39
Torrelles de Llobregat	1.354,51	99,22	121,32	220,54	16,28
Viladecans	2.037,52	462,72	3,77	466,49	22,89
Total AMB	63.465,30	20.307,61	2.189,58	22.497,19	35,45

Regió metropolitana de Barcelona

COMARCA	SUPERFÍCIE	SÒL CONSOLIDAT	SÒL AMB INDICIS D'URBANITZACIÓ	TOTAL SUPERFÍCIE OCUPADA	% D'OCUPACIÓ
Alt Penedès	59.277,19	2.581,23	413,93	2.995,16	5,05
Baix Llobregat	48.569,78	8.562,70	1.796,74	10.359,44	21,33
Barcelonès	14.466,91	9.973,65	510,87	10.484,52	72,47
Garraf	18.510,98	2.096,06	921,16	3.017,22	16,30
Maresme	39.827,92	5.877,19	2.013,48	7.890,67	19,81
Vallès Occidental	58.316,59	11.721,59	2.698,45	14.420,04	24,73
Vallès Oriental	85.100,33	7.907,46	3.336,83	11.244,29	13,21
Total RMB	324.069,70	48.719,88	11.691,46	60.411,34	18,64

Sòl ocupat, 1990 (superfícies en ha)

Àrea metropolitana de Barcelona

MUNICIPI	SUPERFÍCIE	SÒL CONSOLIDAT	SÒL AMB INDICIS D'URBANITZACIÓ	TOTAL SUPERFÍCIE OCUPADA	% D'OCUPACIÓ
Badalona	2.123,79	1.059,83	155,65	1.215,48	57,23
Badia del Vallès	90,84	74,46	2,31	76,77	84,51
Barberà del Vallès	831,17	421,60	155,59	577,19	69,44
Barcelona	10.026,18	7.825,35	271,03	8.096,38	80,75
Begues	5.044,98	245,90	45,66	291,56	5,78
Castellbisbal	3.114,80	664,91	166,47	831,38	26,69
Castelldefels	1.282,72	697,76	102,57	800,33	62,39
Cerdanyola del Vallès	3.061,84	836,96	184,27	1.021,23	33,35
Cervelló	2.424,03	434,44	87,68	522,12	21,54
Corbera de Llobregat	1.846,02	563,39	72,56	635,95	34,45
Cornellà de Llobregat	695,72	443,49	32,05	475,54	68,35
Esplugues de Llobregat	460,39	303,73	31,72	335,45	72,86
Gavà	3.072,52	573,49	54,44	627,93	20,44
Hospitalet de Llobregat, l'	1.239,97	943,28	160,06	1.103,34	88,98
Molins de Rei	1.591,42	245,65	105,75	351,40	22,08
Montcada i Reixac	2.343,51	556,52	61,84	618,36	26,39
Montgat	292,81	115,44	4,06	119,50	40,81
Palma de Cervelló, la	531,71	43,35	1,37	44,72	8,41
Pallejà	822,93	220,49	16,08	236,57	28,75
Papiol, el	896,43	155,70	24,99	180,69	20,16
Prat de Llobregat, el	3.129,12	1.267,59	172,61	1.440,20	46,03
Ripollet	430,51	220,92	36,82	257,74	59,87
Sant Adrià de Besòs	378,80	249,63	29,36	278,99	73,65
Sant Andreu de la Barca	552,96	265,78	57,85	323,63	58,53
Sant Boi de Llobregat	2.205,59	663,93	4,85	668,78	30,32
Sant Climent de Llobregat	1.081,08	41,89	0,63	42,52	3,93
Sant Cugat del Vallès	4.822,85	1.464,11	184,66	1.648,77	34,19
Sant Feliu de Llobregat	1.177,30	264,40	54,12	318,52	27,06
Sant Joan Despí	559,86	232,53	47,20	279,73	49,96
Sant Just Desvern	781,49	253,62	31,65	285,27	36,50
Sant Vicenç dels Horts	914,66	395,66	77,20	472,86	51,70
Santa Coloma de Cervelló	751,17	115,93	37,11	153,04	20,37
Santa Coloma de Gramenet	697,98	380,69	33,89	414,58	59,40
Tiana	795,84	130,56	10,71	141,27	17,75
Torrelles de Llobregat	1.354,52	199,70	93,62	293,32	21,65
Viladecans	2.037,54	536,47	88,23	624,70	30,66
Total AMB	63.465,05	23.109,15	2.696,66	25.805,81	40,66

Regió metropolitana de Barcelona

COMARCA	SUPERFÍCIE	SÒL CONSOLIDAT	SÒL AMB INDICIS D'URBANITZACIÓ	TOTAL SUPERFÍCIE OCUPADA	% D'OCUPACIÓ
Alt Penedès	59.277,09	3.200,25	339,85	3.540,10	5,97
Baix Llobregat	48.569,67	11.307,73	1.931,13	13.238,86	27,26
Barcelonès	14.466,72	10.458,78	649,99	11.108,77	76,79
Garraf	18.510,96	3.296,17	850,06	4.146,23	22,40
Maresme	39.828,01	7.729,00	942,58	8.671,58	21,77
Vallès Occidental	58.316,52	12.560,66	2.712,52	15.273,18	26,19
Vallès Oriental	85.100,37	10.198,17	2.255,41	12.453,58	14,63
Total RMB	324.069,34	58.750,76	9.681,54	68.432,30	21,12

Sòl ocupat, 2000 (superfícies en ha)

Àrea metropolitana de Barcelona

MUNICIPI	SUPERFÍCIE	SÒL CONSOLIDAT	SÒL AMB INDICIS D'URBANITZACIÓ	TOTAL SUPERFÍCIE OCUPADA	% D'OCUPACIÓ
Badalona	2.123,79	1.278,98	69,37	1.348,35	63,49
Badia del Vallès	90,84	71,43	9,44	80,87	89,02
Barberà del Vallès	831,16	550,53	106,25	656,78	79,02
Barcelona	10.026,13	8.135,55	79,64	8.215,19	81,94
Begues	5.044,97	327,78	54,29	382,07	7,57
Castellbisbal	3.114,78	798,87	161,17	960,04	30,82
Castelldefels	1.282,71	861,63	171,67	1.033,30	80,56
Cerdanyola del Vallès	3.061,86	950,81	171,16	1.121,97	36,64
Cervelló	2.424,01	480,34	105,44	585,78	24,17
Corbera de Llobregat	1.846,00	627,92	59,02	686,94	37,21
Cornellà de Llobregat	687,68	509,51	59,39	568,90	82,73
Esplugues de Llobregat	460,39	329,93	47,18	377,11	81,91
Gavà	3.072,51	716,66	91,20	807,86	26,29
Hospitalet de Llobregat, l'	1.239,97	1.112,20	91,30	1.203,50	97,06
Molins de Rei	1.591,43	321,80	94,63	416,43	26,17
Montcada i Reixac	2.343,70	699,71	80,93	780,64	33,31
Montgat	292,82	132,18	0,78	132,96	45,41
Palma de Cervelló, la	531,72	70,80	10,74	81,54	15,34
Pallejà	822,93	278,23	32,00	310,23	37,70
Papiol, el	896,44	194,89	34,23	229,12	25,56
Prat de Llobregat, el	3.129,12	1.417,48	205,45	1.622,93	51,87
Ripollet	430,50	244,35	88,11	332,46	77,23
Sant Adrià de Besòs	378,81	302,19	16,22	318,41	84,06
Sant Andreu de la Barca	552,96	329,56	49,55	379,11	68,56
Sant Boi de Llobregat	2.205,59	823,05	84,15	907,20	41,13
Sant Climent de Llobregat	1.081,08	49,80	16,32	66,12	6,12
Sant Cugat del Vallès	4.822,88	1.795,56	203,98	1.999,54	41,46
Sant Feliu de Llobregat	1.177,29	387,46	46,60	434,06	36,87
Sant Joan Despí	559,85	291,66	27,39	319,05	56,99
Sant Just Desvern	781,52	272,82	36,90	309,72	39,63
Sant Vicenç dels Horts	914,64	455,31	49,40	504,71	55,18
Santa Coloma de Cervelló	751,16	165,81	40,93	206,74	27,52
Santa Coloma de Gramenet	697,98	455,84	8,09	463,93	66,47
Tiana	795,82	171,96	16,42	188,38	23,67
Torrelles de Llobregat	1.354,52	210,75	96,37	307,12	22,67
Viladecans	2.037,51	682,24	43,03	725,27	35,60
Total AMB	63.457,07	26.505,59	2.558,74	29.064,33	45,80

Regió metropolitana de Barcelona

COMARCA	SUPERFÍCIE	SÒL CONSOLIDAT	SÒL AMB INDICIS D'URBANITZACIÓ	TOTAL SUPERFÍCIE OCUPADA	% D'OCUPACIÓ
Alt Penedès	59.277,08	4.101,67	266,59	4.368,26	7,37
Baix Llobregat	48.561,57	13.693,15	1.953,98	15.647,13	32,22
Barcelonès	14.466,68	11.284,76	264,62	11.549,38	79,83
Garraf	18.510,99	3.766,28	783,51	4.549,79	24,58
Maresme	39.827,25	8.672,22	1.224,44	9.896,66	24,85
Vallès Occidental	58.316,74	14.653,36	3.327,43	17.980,79	30,83
Vallès Oriental	85.100,33	11.252,33	2.108,90	13.361,23	15,70
Total RMB	324.060,64	67.423,77	9.929,47	77.353,24	23,87

Sòl ocupat, 2006 (superfícies en ha)

Àrea metropolitana de Barcelona

MUNICIPI	SUPERFÍCIE	SÒL CONSOLIDAT	SÒL AMB INDICIS D'URBANITZACIÓ	TOTAL SUPERFÍCIE OCUPADA	% D'OCUPACIÓ
Badalona	2.113,84	1.303,37	69,34	1.372,71	64,94
Badia del Vallès	90,85	73,33	7,47	80,80	88,94
Barberà del Vallès	831,16	590,76	67,56	658,32	79,21
Barcelona	10.156,67	8.260,12	90,81	8.350,93	82,22
Begues	5.044,98	370,76	44,09	414,85	8,22
Castellbisbal	3.114,78	891,04	90,19	981,23	31,50
Castelldefels	1.283,23	912,86	124,14	1.037,00	80,81
Cerdanyola del Vallès	3.061,86	969,33	156,04	1.125,37	36,75
Cervelló	2.424,02	541,68	78,52	620,20	25,59
Corbera de Llobregat	1.845,99	658,16	50,69	708,85	38,40
Cornellà de Llobregat	691,96	538,64	51,83	590,47	85,33
Esplugues de Llobregat	460,38	333,02	40,80	373,82	81,20
Gavà	3.074,54	744,82	73,78	818,60	26,63
Hospitalet de Llobregat, l'	1.239,96	1.093,96	102,90	1.196,86	96,52
Molins de Rei	1.591,44	355,07	62,96	418,03	26,27
Montcada i Reixac	2.343,49	722,78	88,14	810,92	34,60
Montgat	289,76	133,32	7,86	141,18	48,72
Palma de Cervelló, la	531,73	77,34	8,31	85,65	16,11
Pallejà	822,94	296,37	40,09	336,46	40,89
Papiol, el	896,45	224,26	25,12	249,38	27,82
Prat de Llobregat, el	3.283,85	1.950,54	196,09	2.146,63	65,37
Ripollet	430,50	263,00	56,42	319,42	74,20
Sant Adrià de Besòs	386,43	341,59	19,52	361,11	93,45
Sant Andreu de la Barca	552,96	358,75	31,62	390,37	70,60
Sant Boi de Llobregat	2.205,56	898,45	101,91	1.000,36	45,36
Sant Climent de Llobregat	1.081,09	50,64	15,62	66,26	6,13
Sant Cugat del Vallès	4.822,89	1.952,37	262,05	2.214,42	45,91
Sant Feliu de Llobregat	1.177,31	387,69	47,39	435,08	36,96
Sant Joan Despí	559,87	323,11	16,30	339,41	60,62
Sant Just Desvern	781,49	278,42	30,66	309,08	39,55
Sant Vicenç dels Horts	914,65	488,31	31,33	519,64	56,81
Santa Coloma de Cervelló	751,15	183,67	36,77	220,44	29,35
Santa Coloma de Gramenet	698,00	466,55	14,32	480,87	68,89
Tiana	795,84	182,96	12,48	195,44	24,56
Torrelles de Llobregat	1.354,51	234,04	78,09	312,13	23,04
Viladecans	2.041,10	689,76	148,11	837,87	41,05
Total AMB	63.747,23	28.140,84	2.379,32	30.520,16	47,88

Regió metropolitana de Barcelona

COMARCA	SUPERFÍCIE	SÒL CONSOLIDAT	SÒL AMB INDICIS D'URBANITZACIÓ	TOTAL SUPERFÍCIE OCUPADA	% D'OCUPACIÓ
Alt Penedès	59.277,09	4.437,56	355,72	4.793,28	8,09
Baix Llobregat	48.726,78	15.052,47	1.730,31	16.782,78	34,44
Barcelonès	14.594,90	11.465,59	296,89	11.762,48	80,59
Garraf	18.536,20	4.035,75	864,82	4.900,57	26,44
Maresme	39.841,84	9.214,44	1.099,32	10.313,76	25,89
Vallès Occidental	58.316,55	15.817,46	2.873,64	18.691,10	32,05
Vallès Oriental	85.100,44	12.076,31	1.927,33	14.003,64	16,46
Total RMB	324.393,79	72.099,58	9.148,03	81.247,61	25,05

Variació del sòl ocupat, 1956-2006 (superfícies en ha)

Àrea metropolitana de Barcelona

MUNICIPI	SÒL OCUPAT 1956	SÒL OCUPAT 1977	SÒL OCUPAT 1990	SÒL OCUPAT 2000	SÒL OCUPAT 2006	VARIACIÓ 1956-1977	VARIACIÓ 1977-2006
Badalona	552,16	1.158,78	1.215,48	1.348,35	1.372,71	606,62	213,93
Badia del Vallès	1,31	75,75	76,77	80,87	80,80	74,44	5,05
Barberà del Vallès	82,01	440,10	577,19	656,78	658,32	358,09	218,22
Barcelona	5.729,63	7.785,45	8.096,38	8.215,19	8.350,93	2.055,82	565,48
Begues	54,51	238,08	291,56	382,07	414,85	183,57	176,77
Castellbisbal	69,19	765,87	831,38	960,04	981,23	696,68	215,36
Castelldefels	430,17	693,62	800,33	1.033,30	1.037,00	263,45	343,38
Cerdanyola del Vallès	247,38	852,18	1.021,23	1.121,97	1.125,37	604,80	273,19
Cervelló	32,36	476,18	522,12	585,78	620,20	443,82	144,02
Corbera de Llobregat	38,07	612,21	635,95	686,94	708,85	574,14	96,64
Cornellà de Llobregat	203,26	332,34	475,54	568,90	590,47	129,08	258,13
Esplugues de Llobregat	162,31	276,60	335,45	377,11	373,82	114,29	97,22
Gavà	159,54	505,66	627,93	807,86	818,60	346,12	312,94
Hospitalet de Llobregat, l'	500,42	900,26	1.103,34	1.203,50	1.196,86	399,84	296,60
Molins de Rei	99,79	258,68	351,40	416,43	418,03	158,89	159,35
Montcada i Reixac	241,45	490,34	618,36	780,64	810,92	248,89	320,58
Montgat	58,64	118,03	119,50	132,96	141,18	59,39	23,15
Palma de Cervelló, la	13,70	33,51	44,72	81,54	85,65	19,81	52,14
Pallejà	37,47	202,85	236,57	310,23	336,46	165,38	133,61
Papiol, el	45,41	124,16	180,69	229,12	249,38	78,75	125,22
Prat de Llobregat, el	557,44	1.066,68	1.440,20	1.622,93	2.146,63	509,24	1.079,95
Ripollet	87,36	184,90	257,74	332,46	319,42	97,54	134,52
Sant Adrià de Besòs	136,53	266,23	278,99	318,41	361,11	129,70	94,88
Sant Andreu de la Barca	36,78	186,74	323,63	379,11	390,37	149,96	203,63
Sant Boi de Llobregat	198,97	523,10	668,78	907,20	1.000,36	324,13	477,26
Sant Climent de Llobregat	17,70	34,48	42,52	66,12	66,26	16,78	31,78
Sant Cugat del Vallès	629,24	1.496,98	1.648,77	1.999,54	2.214,42	867,74	717,44
Sant Feliu de Llobregat	109,33	241,27	318,52	434,06	435,08	131,94	193,81
Sant Joan Despí	56,64	214,59	279,73	319,05	339,41	157,95	124,82
Sant Just Desvern	131,86	245,28	285,27	309,72	309,08	113,42	63,80
Sant Vicenç dels Horts	115,05	372,93	472,86	504,71	519,64	257,88	146,71
Santa Coloma de Cervelló	40,20	132,06	153,04	206,74	220,44	91,86	88,38
Santa Coloma de Gramenet	258,03	373,80	414,58	463,93	480,87	115,77	107,07
Tiana	48,49	130,47	141,27	188,38	195,44	81,98	64,97
Torrelles de Llobregat	23,39	220,54	293,32	307,12	312,13	197,15	91,59
Viladecans	182,86	466,49	624,70	725,27	837,87	283,63	371,38
Total AMB	11.388,66	22.497,19	25.805,81	29.064,33	30.520,16	11.108,52	8.022,97

Regió metropolitana de Barcelona

COMARCA	SÒL OCUPAT 1956	SÒL OCUPAT 1977	SÒL OCUPAT 1990	SÒL OCUPAT 2001	SÒL OCUPAT 2006	VARIACIÓ 1956-1977	VARIACIÓ 1977-2006
Alt Penedès	1.053,45	2.995,16	3.540,10	4.368,26	4.793,28	1.941,71	1.798,12
Baix Llobregat	3.150,94	10.359,44	13.238,86	15.647,13	16.782,78	7.208,50	6.423,34
Barcelonès	7.176,76	10.484,52	11.108,77	11.549,38	11.762,48	3.307,75	1.277,96
Garraf	671,85	3.017,22	4.146,23	4.549,79	4.900,57	2.345,37	1.883,35
Maresme	1.799,24	7.890,67	8.671,58	9.896,66	10.313,76	6.091,43	2.423,09
Vallès Occidental	3.649,92	14.420,04	15.273,18	17.980,79	18.691,10	10.770,12	4.271,06
Vallès Oriental	1.986,68	11.244,29	12.453,58	13.361,23	14.003,64	9.257,61	2.759,35
Total RMB	19.488,84	60.411,34	68.432,30	77.353,24	81.247,61	40.922,50	20.836,27

Metodologia
i fonts

Bibliografia

Metodologia i fonts

Els factors de transformació territorial

- ▶ **L'evolució demogràfica.** Les dades utilitzades provenen de les bases d'informació de l'Institut Nacional d'Estadística (INE) i de l'Institut d'Estadística de Catalunya (IDESCAT).
- ▶ **L'activitat econòmica.** Les fonts utilitzades provenen de les bases d'informació de l'Enquesta de població activa (EPA) elaborada per l'INE, de l'IDESCAT, de l'Observatori del Treball, de la Secretaria d'Habitatge i la Direcció General d'Urbanisme de la Generalitat de Catalunya, de la base HERMES de la Diputació de Barcelona i de l'Anuari econòmic de "la Caixa".
- ▶ **Les infraestructures viàries i la motorització.** Per a l'estudi de l'evolució del procés de motorització s'han utilitzat fonts bibliogràfiques i per a la matriculació de vehicles les dades estadístiques de la Direcció General de Trànsit (DGT).

La delimitació dels polígons de sòl transformat

L'àmbit estudiat cobreix la totalitat de les set comarques que integren la regió metropolitana de Barcelona durant els períodes 1956-1977 i 1977-2006, tot i que en els mapes només s'ha representat l'àrea metropolitana central.

Les dades de sòl transformat s'han obtingut a partir de la informació que ofereixen les fotografies aèries i les ortofotos del territori metropolità. Les ortofotografies de l'any 1956 provenen d'un vol de l'exèrcit dels Estats Units i van ser adaptades per la Diputació de Barcelona amb la finalitat d'utilitzar-les amb els mitjans cartogràfics actuals. Per a l'any 1977 s'han utilitzat fotografies procedents d'un vol fotogràfic propietat de l'AMB. Els anys 1990, 2000 i 2006 s'han utilitzat ortofotografies provinents de l'Institut Cartogràfic de Catalunya i de l'Àrea Metropolitana de Barcelona.

La delimitació dels polígons de sòl transformat s'ha obtingut a partir de la fotointerpretació de les ortofotos dels anys 1956, 1990, 2000 i 2006 i de les fotografies aèries de 1977 en l'àmbit de la regió me-

tropolitana de Barcelona. Sobre aquestes ortofotos s'han transcrit les delimitacions dels polígons de sòl transformat amb el criteri de delimitar zones transformades de característiques homogènies. Amb aquest mètode s'han obtingut sis bases cartogràfiques, una per a cadascun dels anys, que contenen els polígons d'usos del sòl classificats en 24 categories que es detallen a continuació:

ÚS	SUBÚS
Sòl urbà	Casc antic
	Illa tancada
	Edificació plurifamiliar
	Edificació en filera
	Edificació unifamiliar aïllada
	Altres usos residencials
Indústria	
Terciari	Grans superfícies comercials
Usos en sòl no urbanitzable	Pedreres
	Hivernacles
	Granges i altres usos rurals
Sistemes	Equipaments
	Parcs
	Serveis tècnics
	Port
	Aeroport
	Sistema ferroviari
	Sistema viari autopistes
	Sistema viari intersticial
	Sistema viari nacional
	Sistema viari autonòmic
	Sistema viari urbà
Protecció de sistema	
Altres usos	

El resultat d'aquest procés proporciona una base de dades gràfica amb 29.000 polígons l'any 1956, que es van incrementant progressivament fins a arribar a 71.000 polígons l'any 2006. S'identifiquen per mitjà d'un codi de 16 dígitos.

Amb la intenció de mostrar que l'antropització del territori es produeix abans que l'ocupació, els polígons delimitats s'han classificat en dos grups segons el seu estat de transformació: *polígons amb indicis d'urbanització* i *polígons consolidats*.

Per a la delimitació i classificació de les urbanitzacions de segona residència com a sòls amb indicis d'urbanització o consolidats s'han emprat les delimitacions que per a aquests teixits ofería el planeja-

ment vigent. S'han considerat com a urbanitzades aquelles en què hi havia una xarxa viària prou densa i un nivell d'urbanització significatiu.

La delimitació de les zones verdes i els equipaments a les àrees d'urbanitzacions de segona residència és complicada atesa la dificultat d'identificar el moment en què passen de sòl de reserva a consolidat. La reserva es produeix quan s'aprova el document de planejament corresponent, habitualment abans d'urbanitzar, però en altres casos el planejament no regularitza la situació fins al cap d'uns anys. Per obtenir una delimitació rigorosa caldria fer un seguiment del planejament i identificar quan s'incorpora un polígon determinat, però això comporta una recerca que no s'ha pogut fer en aquest treball, per la qual cosa s'ha optat per comptabilitzar aquests usos quan s'hi detecta urbanització.

Els mapes de règim del sòl s'han obtingut a partir de la transcripció de documents analògics disponibles a l'AMB i dels documents de la Direcció General d'Urbanisme (DGU) de la Generalitat de Catalunya. Per al període 1956-1977 s'ha procedit a la digitalització del règim jurídic del sòl del Pla comarcal de 1953 i del Pla general metropolità (PGM) i s'han generat dues bases cartogràfiques que permeten avaluar els diferents models de ocupació territorial que establien els plans urbanístics. Per a l'any 2006, la font d'informació del règim del sòl és la que publica regularment la DGU.

Els fenòmens territorials

▶ **Urbanitzacions de segona residència.** Per complementar l'anàlisi de les urbanitzacions de segona residència s'ha utilitzat com a referència el treball de Joan Barba i Montserrat Mercadé *Les urbanitzacions a la província de Barcelona: localització i característiques dels sistemes de baixa densitat residencial*, publicat per la Diputació de Barcelona el 2006.

▶ **Polígons d'habitatge social.** Per a la identificació i delimitació dels polígons residencials d'habitatge social de l'AMB s'ha utilitzat l'estudi *Els polígons de Barcelona*, d'Amador Ferrer, publicat per Edicions UPC l'any 1996.

▶ **Centres comercials.** Les dades referides a la localització dels centres comercials estan basades en les de la Direcció General de Comerç de la Generalitat de Catalunya de l'any 2002 i han estat actualitzades mitjançant fotointerpretació l'any 2010.

Comparació amb la publicació "Transformacions urbanitzadores 1977-2000"

Si es comparen les dades de les superfícies dels teixits urbans presentades en aquest treball amb les publicades en el llibre *Transformacions urbanitzadores 1977-2000*, es poden constatar algunes diferències que rauen en la informació de base que s'ha utilitzat per a la delimitació dels polígons en cadascun dels estudis.

En el treball anterior els teixits es van delimitar sobre una base cartogràfica d'escala 1: 50.000, mentre que en l'actual s'han utilitzat ortofotografies d'escala 1: 5.000 que permeten identificar i delinear amb més precisió els diversos elements del territori.

Atès que s'ha ampliat el període d'estudi als darrers 50 anys, i per tal de mantenir la coherència de les dades i dels resultats que se'n deriven, s'ha revisat exhaustivament la delimitació dels teixits corresponents als períodes comuns 1977 i 2000.

No obstant això, aquestes divergències quantitatives no alteren el sentit ni el valor de les conclusions presentades a la publicació anterior.

Bibliografia

Andreu, Marc i Huertas, Guillem (1997). *La ciutat transportada*. TMB.

Artal, Francesc (2002). Cap a on hauria d'anar l'economia catalana?, *L'Espill*, p. 136-144. Ed. Tres i quatre.

Barba, Joan i Mercadé, Montserrat (2006). *Les urbanitzacions a la província de Barcelona: localització i característiques dels sistemes de baixa densitat residencial*. Diputació de Barcelona.

Barba, Joan *et al.* (2011). Reptes i oportunitats de la densificació dels teixits urbans de baixa densitat. *Estratègies vers la ciutat de baixa densitat: de la contenció a la gestió*, p. 87-110. Diputació de Barcelona.

Baró, Ezequiel i Villafaña, Cinthya (2009). La nova indústria: el sector central de l'economia catalana. *Papers d'economia industrial*, núm. 26. Generalitat de Catalunya.

Basora, Adrián A. (2009). Las relaciones Estados Unidos-España desde la perspectiva del 2009, *Anuario internacional CIDOB 2009*, p. 473-478. Fundació CIDOB.

Carreras, Josep M. (2002). La redistribució de la ciutat al territori de la regió metropolitana de Barcelona. *Papers*, núm. 36, p. 25-48. IERMB.

Ferrer, Amador (1996). *Els polígons de Barcelona*. Edicions UPC.

Font, Antonio (1997). Anatomía de una metrópoli discontinua: la Barcelona metropolitana. *Papers*, núm. 26, p. 9-19. IEMB.

Font, Antonio, Carreras, Josep M. *et al.* (2006). *Transformacions urbanitzadores 1977-2000. Àrea metropolitana i regió urbana de Barcelona*. MMAMB.

Font, Antonio i Vecslir, Lorena (2008). Nuevas geografías de la producción y el consumo en la región metropolitana de Barcelona. *Scripta Nova*, vol. XII, núm. 270. UB.

Font, Jaume (1999). *La formació de les xarxes de transport a Catalunya 1761-1935*. UB.

Martorell, Vicenç *et al.* (1970). *Historia del urbanismo en Barcelona. Del Plan Cerdà al Área Metropolitana*. Comisión de Urbanismo y Servicios Comunes de Barcelona y otros municipios.

Montserrat, Antoni i Ros, Jacint (1972). Entorn del retard en el recobriment dels nivells macroeconòmics de pre-guerra a l'Espanya dels 1950, *Recerques. Història, economia i cultura*, núm. 2, p. 231-246. Ed. Ariel.

Museu d'Història de Barcelona (2008). *Barraques. La ciutat informal*. Disponible a <http://www.barraques.cat/ca/>

Oliver, Josep (2009). Els factors de creixement de la indústria catalana 1995-2005: canvi tècnic i productivitat del capital i del treball. *Papers d'economia industrial*, núm. 27. Generalitat de Catalunya.

Pernau, Gabriel *et al.* (2006). *RACC, cent anys de passió 1906-2006*. RACC.

Piñeiro, M. del Rocío (2006). Los convenios hispano-norteamericanos de 1953, *Historia Actual On-Line*, núm. 11, p. 175-181.

Serra, Josep *et al.* (2003). *El territori metropolità de Barcelona. Dades bàsiques, evolució recent i perspectives*. MMAMB.

Torres i Capel, Manuel (1999). *La formació de la urbanística metropolitana de Barcelona. L'urbanisme de la diversitat*. Mancomunitat de Municipis de l'Àrea Metropolitana de Barcelona.

Àrea Metropolitana
de Barcelona